

ANV "Waddenvogels" ,
De Meer 20,
9161DR Hollum- Ameland.

Jaarrapportage 2022.

Samenvatting voortgang beheer collectief ANV "Waddenvogels", ANLb beheer in de leefgebieden
Open Grasland en Droge- Dooradering

Opzet Jaarrapportage collectieven provincie Fryslan	3
Inleiding	4
1 Beheer	4
1.1 ANLb beheer	4
1.1.1 Toetsing aan tabel 4.5	5
1.1.2 Schouwprotocol	6
2 Monitoring Leefgebieden	8
2.1 Open Grasland	10
2.1.1 Weersomstandigheden seizoen 2020	11
2.1.2 Resultaten gidssoorten	12
2.1.3 Vergelijk gidssoorten 2019- 2020	26
2.1.4 Dichtheden 4 gidssoorten per 100 ha	28
2.1.5 Resultaten doelsoorten	29
2.1.6 Alarmtellingen	34
2.1.7 BTS berekeningen	34
2.1.8 Soortenlijst ANLB	35
2.1.9 Verliezen	36
3 Predatiebeheer	40
4 Samenwerking gebiedspartijen	40
5 Conclusies en aanbeveling	41
5.1 Acties volgend beheerjaar, Pilot Schiermonnikoog en wijzigingen Bestuur en Uitvoering	41

Opzet Jaarrapportage collectieven provincie Fryslan

In de nieuwe opzet van de jaarrapportage wil de provincie de juiste informatie uit de collectieven combineren met het doorlopend verbeteren van de werkzaamheden van de collectieven. Lerend beheren waar zowel de provincie als het collectief baat bij heeft. De meeste input van de collectieven wordt in de hoofdstukken beheer, monitoring, predatiebeheer (boerenlandvogels) en conclusies en aanbevelingen gevraagd.

Het invullen van de gevraagde paragrafen graag naar eigen inzicht in de toelichting, de tabellen dienen uniform ingevuld te worden. Indien de gevraagde informatie niet voor handen is, dit graag aangeven. Een in te vullen tabel kan dan weggelaten worden.

Inleiding

Algemeen:

Na drie droge voorjaren was het voorjaar van 2021 bovengemiddeld koel en vooral nat. Mede hierdoor werd het een goed broedseizoen. De grond bleef lang koud met als gevolg een vertraagde grasgroei. Deze omstandigheden hebben er waarschijnlijk aan bijgedragen dat het voedselaanbod groot was en ook de voedselbereikbaarheid beter was. Wormen bleven hoog in de grond en insecten bleven vrij laag bij de grond. Ook werd er over het algemeen later gemaaid dan normaal. Het bleef dus langer rustig in het veld. De dekking tegen predatoren bleef ook langer in stand waardoor mogelijk meer kuikens het voorjaar goed zijn doorgekomen.

Lerend beheren omschrijven

Er wordt getracht om een mozaïek te creëren die afgestemd is op de broedvogels en waarbij getracht wordt, middels last minute beheer, dit in de loop van het broedseizoen bij te sturen. De mozaïekregisseurs en de nazorgers hebben daar een grote rol in, dit gaat ook aanmerkelijk beter t.o.v. de start in 2016. Door de aanwezigheid van grote aantallen trekganzen staat de mogelijkheid van ruwvoerwinning onder druk. Dit, en het waterbeheer vormen de knelpunten in de optimale beheer. Beheerders willen op een bepaald moment toch goed ruwvoer winnen.

1 Beheer

Hoofdstuk beheer gaat in op het geplande en uitgevoerde beheer. Conform het gebiedsplan wordt gewerkt met mozaïeken binnen het leefgebied Open Grasland, lijnvormig beheer binnen de droge dooraderingspakketten. Van jaar tot jaar wordt bekeken, aan de hand van de uitkomsten van de vorige jaren of beheer bijgesteld moet worden en waar.

1.1 ANLb beheer

Binnen Opengrasland is uitbreiding van het beheer nauwelijks mogelijk, de drie polders hebben vlakdekkend beheer. Voor Droge Dooradering kan het beheer nog uitgebreid worden, wanneer uitvoering gegeven gaat worden aan o.a. het Herstelproject Elzensingels.

1.1.1 Toetsing aan tabel 4.5

Tabel 4.5 is vereenvoudigd en dus gewijzigd in het Natuurbeheerplan vanaf 2018.

In het NBP 2018 paragraaf 4.5 geldt nu:

Aan de hand van de gewijzigde koppeltabel per 1 januari 2018 is in onderstaande tabel per leefgebied aangegeven welke beheerfuncties in de gebiedsaanvragen moeten worden opgenomen. De overige beheerfuncties mogen als aanvulling worden opgenomen in de gebiedsaanvraag. Daarvoor gelden geen instapeisen. Voor het beoordelen van de weidevogeldoelstelling is deze opsplitsing, ook na aanpassing van het NBP, gewenst.

Tabel 1 IMNA beheerfuncties

Oppervlakte en percentage per beheerfunctie gerealiseerd.

<u>IMNA beheerfunctie</u>	<u>Oppervlakte (ha)</u>	<u>Percentage(%)</u>
F01.06: Creëren nat biotoop	24.08	1
F01.01: Creëren fourageergebied	361.22	15
F01.02: Optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden	768.20	31,9
F01.03: Optimalisering nestbescherming	<u>1.254.60</u>	<u>52,1</u>
Totaal	2.408.10	100,0

Vanuit de SCAN ICT is het mogelijk om onderscheid te maken in het totaal areaal hoogwaterpeil, plasdras en greppelplasdras. Graag deze totalen hieronder weergeven en omschrijven. Sommige collectieven werken voor areaal plasdras met een eigen administratie, graag deze oppervlaktes hierin ook meenemen.

In de aanvullende Gebiedsaanvraag werken de collectieven met geplande en gerealiseerde hectares beheer.

Geef in de onderstaande tabel aan wat het verloop is van de gerealiseerde hectares.

Tabel 2: min - max hectares

<u>Open Grasland</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
minimum ha, planning	2.094	2.094	2.094	2.094	2.094	2.094	2.094
maximum ha,planning	2.408.10	2.408.10	2.408.10	2.408.10	2.408.10	2.408.10	2.408,10
Gerealiseerde ha	2.402.84	2.439.47	2.426.76	2.420	2.439.54	2.436.00	2.428
Verschil ha	5.26	31.37	18.66	11.90	31.44	27.90	19,90
Verschil in %	0,22	1,30	0,77	0,50	1,31	1.15	0.82

<u>Droge Dooradering</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
minimum ha, planning	5.50	5.50	5.50	5.50	5.50	5.50	5.50
maximum ha,planning	6.31	6.31	6.31	6.31	6.31	6.31	6.31
Gerealiseerde ha	8.08	4.34	5.67	3.85		7.80	
Verschil ha	1.77	1.97	0.64	2.46		1.49	

1.1.2 Schouwprotocol

Tabel 3: schouwresultaat 2022

Samenvatting schouw 2022

Open grasland	aantal beheerders	aantal BE's	aantal ha's	BE afgekeurd	hectares afgekeurd
Ruige mest					
22 juni beheer T	11	24	41.65	1	1.80
22 juni beheer A	1	1	3.82	1	1.27
	—	—	—	—	—
Totaal	12	25	45.47	2	3.07

De schouw heeft niet geleid tot een andere invulling van beheer, op 1 perceel na, was alles akkoord.

tabel 5 de wegingsfactoren uit bijlage 12 van het NPB 2020

Pakketten en toeslagen	Weegfactor
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 1 juni	1,2
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 8 juni	1,4
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 15 juni	1,5
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 22 juni	1,5
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 1 juli	1,5
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 15 juli	1,5
Weidevogelgrasland met rustperiode tot 1 augustus	1,5
Weidevogelgrasland met voorweiden tot 1 mei en daarna rust tot 15 juni	0,7
Weidevogelgrasland met voorweiden tot 1 mei en daarna rust tot 22 juni	0,8
Plasdras van 15 februari tot 15 april	0,2
Plasdras van 15 februari tot 15 mei	0,8
Plasdras van 15 februari tot 15 juni	0,8
Plasdras van 15 februari tot 1 augustus	0,8
Greppel-plasdras van 15 februari tot 15 april	0,2
Greppel-plasdras van 15 februari tot 15 mei	0,8
Greppel-plasdras van 15 februari tot 15 juni	0,8
Greppel-plasdras van 15 februari tot 1 augustus	0,8
Kruidenrijk weidevogelgrasland	1,5
Kruidenrijke weidevogelgraslandrand	1,5
Extensief beweid weidevogelgrasland	1,5
Botanisch weiland	1,5
Botanisch hooiland	1,5
Botanische weide- of hooilandrand	1,5

Streefdoelen Weidevogelkerngebieden

Vanuit de Weidevogelnota 2014-2020 worden een aantal streefdoelen gehanteerd om te zorgen voor een vitale weidvogelstand in de provincie Fryslân en specifiek binnen de weidevogelkerngebieden. De volgende doelen graag hieronder uitwerken:

Vernatting: 1 ha vernatting (plasdras of hoogwater peil) op 100 ha beheer. Streefdoel provincie is 20 % van het ANLb beheer open grasland waar een optimaal waterpeil/ plasdras geldt.

Aan deze streef doelen kan niet worden voldaan. Door de natuurlijke afwatering op de eilanden is buffervorming nauwelijks mogelijk, waardoor het lastig is om vergunningen te krijgen voor hoogwaterpeil en plasdrassen.

Brongebied: 250 ha aaneengesloten kuikenland (kruidenrijk grasland) of blokken van 10 ha kuikenland dicht bij elkaar gelegen.

Deze oppervlakten kunnen niet gerealiseerd worden op de eilanden. Mozaïek is afgestemd op aanwezigheid van de weidevogels en foeragerende ganzen.

Behoud openheid: geen harde barrières tussen de brongebieden.

De gehele polders zijn open gebieden zonder "harde"barrières".

Hoofdstuk 2 Monitoring Leefgebieden

2.0 Inleiding beheermonitoring

2.1 Leefgebied Open Grasland

- 2.1.1 De weersomstandigheden in maart t/m juni 2022.
- 2.1.2 Resultaten gidssoorten deelgebieden Terschelling, Hollum-Ballum, Nes-Buren, Schiermonnikoog.
- 2.1.3 Overzicht 4 gidssoorten in 2022 en 2021.
- 2.1.4 Dichtheden 4 gidssoorten per 100 ha. met beheerpakketten.
- 2.1.5 Resultaten doelsoorten 4 deelgebieden in de jaren 2016 t/m 2022.
- 2.1.6 Alarmtellingen en BTS berekeningen.
- 2.1.7 Resultaten 4 gidssoorten: nest- en broedpaarregistraties, resultaten alarmtelronde 2 en BTS berekeningen.
- 2.1.8 Soortenlijst ANLb.
  - Bijlage Verliezen Deelgebieden
  - Bijlage Overige soorten Deelgebieden

2. Monitoring leefgebieden

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de beheermonitoring van de gidssoorten Grutto, Kievit, Scholekster en Tureluur in de 4 deelgebieden.

- * Per deelgebied worden de monitoringsresultaten van 2022 in kaarten en tabellen weergegeven. Voorts worden positieve en negatieve ontwikkelingen vermeld en mogelijke oorzaken van toename of afname van soorten benoemd. Indien van toepassing worden actiepunten ter verbetering aangegeven.
- * De weersomstandigheden in het broedseizoen van 2022 worden kort beschreven.
- * De jaartotalen van 2022 en 2021 worden met elkaar vergeleken.

- * Van de 4 gidsoorten worden de aantallen per 100 hectare beschreven.
- * Conform de nieuwe opzet van de jaaropgave zijn de broedresultaten met daarin opgenomen de BTS resultaten van de 4 gidsoorten in een uniforme totaaltabel weergegeven en nader toegelicht.
- * De historie van de 4 gidsoorten in de 4 deelgebieden in de periode 2016 – 2022 wordt in tabellen en grafieken weergegeven en nader toegelicht.
- * Tenslotte worden de resultaten van een aantal voor de polders van de Waddeneilanden relevante overige doelsoorten weergegeven die genoemd zijn in de soortenlijst ANLB en het jongste beheerplan van de provincie Fryslân.

2.0 Inleiding beheermonitoring

Met de beheermonitoring kunnen we meer inzicht krijgen in de effecten van het beheer en het kunnen bijstellen van het beheer op de in de gebiedsaanvraag genoemde vogelsoorten. Naast de 4 gidsoorten Grutto, Kievit, Scholekster en Tureluur gaat het op de Waddeneilanden om een twintigtal overige vogelsoorten.

De beheerfuncties en beheeractiviteiten in de polders van de 3 eilanden zijn grotendeels gericht op het leefgebied Open Grasland. Op Terschelling vallen de elzensingels en andere “geriefhoutsingels” langs de binnenduinrand onder het leefgebied Droge Dooradering.

In het weidevogelbeheer is het gelukt om in de eilandpolders grote aaneengesloten beheergebieden te creëren waarbij meerdere beheerpakketten werden ingezet waardoor kwalitatieve goede en gevarieerde mozaïeken werden neergelegd. Er waren maar weinig “witte vlekken”. Deze gunstige situatie bestond ook al in de contractperiode 2010 – 2015. Zo is er m.b.t. het mozaïekbeheer al veel kennis opgedaan in zowel organisatorisch opzicht als bij de werking in de praktijk.

De nest- en broedpaargegevens, alsmede de resultaten van de alarmtellingen en de BTS berekeningen zijn afkomstig van de BFVW. De weidevogeldata zijn verzameld en in het registratiesysteem van de BFVW ingevoerd door de vrijwilligers van de vier vogelwachten welke onder het collectief Waddenvogels vallen. De door de BFVW in kaarten en tabellen uitgewerkte data worden in het najaar volgens contract aan het collectief gerapporteerd.

Het collectief kent een viertal deelgebieden op de eilanden Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog waarbij alleen Ameland is opgesplitst in een tweetal deelgebieden. Ameland West is het werkgebied van de vogelwacht Hollum-Ballum. De vogelwacht Nes-Buren heeft Ameland Oost als werkgebied.

Elke vogelwacht heeft een mozaïekregisseur/weidevogelcoördinator die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de nazorgactiviteiten. Zij sturen de vogelwachters aan en zorgen tevens voor de informatieverstrekking en contacten (rechtstreeks en/of via de vogelwachters) met de bij het collectief aangesloten beheerders. De regisseurs hebben regelmatig overleg met de gebiedscoördinator van het collectief waarin o.a. de effecten van het beheer besproken wordt. Via de regisseurs worden ook op ecologische gronden wijzigingen in het beheer gedurende het seizoen voorgesteld bij de gebiedscoördinator. In het nieuwe ANLB 2016 vindt dit plaats door een rustperiode te verlengen (voorheen last-minute beheer) Deze werkwijze functioneert naar tevredenheid. Veelal zijn de beheerders bereid om het beheer aan te passen ten voordele van de weidevogels.

2.1 Leefgebied Open Grasland

De polders van de drie eilanden zijn aangemerkt als weidevogelkansengebied met als leefgebied Open Grasland. De poldergebieden zijn van grote waarde voor de weidevogels met hoge dichtheden van de gidssoorten Kievit, Grutto, Scholekster en Tureluur. Mede door de variatie aan biotopen op de eilanden is er een grote diversiteit aan overige (doel)soorten aanwezig. De Wadvogels benutten de polders tevens als slaapplek en hoogwatervluchtplaats (HVP).

Karakteristiek voor de polders is de grote openheid met weinig opgaande begroeiing in de vorm van rietkragen, struiken en bomen. Ze zijn doorsneden met een fijnmazig netwerk van sloten en afwateringsvaarten. Polderweggetjes, onverharde paden, secundaire wegen en slechts enkele grotere west-oost liggende verbindingswegen zijn de belangrijkste inrichtingselementen. Bredere wateren, meertjes, zoete plassen, slenken (vaak herstelde), eendenkooien maken het palet aan inrichtingselementen in de polders compleet.

De bebouwing bestaat voornamelijk uit boerderijen met bedrijfsgebouwen en bijgebouwen die vaak ook nog een recreatieve functie vervullen. Ook komen recreatieve voorzieningen voor zoals kleinschalige bungalowparken of terreinen met een voorziening als “Kamperen bij de boer” Ten behoeve van de veehouderij vindt verbouw van maïs plaats dat als ruwvoer dient. Op vele, vaak kleine percelen met extensief gebruik, worden schapen en paarden gehouden (“hobbyboeren”). Naast de Grauwe gans die het gehele jaar aanwezig is en ook als broedvogel voorkomt, bieden de polders ’s winters plaats aan tienduizenden ganzen, voornamelijk Brandganzen en Rotganzen.

2.1.1 De weersomstandigheden in maart t/m juni 2022

Bij de beschrijving van het weer van maart t/m juni is o.a. gebruik gemaakt van de maandoverzichten van de Leeuwarder Courant.

Weersomstandigheden zijn in tweeërlei opzichten van betekenis voor de inventarisaties. In de eerste plaats kunnen slechte weersomstandigheden de resultaten van de tellingen negatief beïnvloeden. In de tweede plaats zijn elementen als temperatuur, licht, neerslag en wind belangrijke abiotische factoren die van invloed zijn op het broedsucces.

Maart: Recordzonnige maand sloot winters af. Zelden was het droger en nooit was het zonniger.

Op slechts enkele dagen viel wat neerslag. Onze provincie kwam gemiddeld op 15 mm uit, tegen 53 mm normaal. Door nachtelijke afkoeling kwam het nog enkele malen tot lichte vorst. Op 31 maart viel op vele plaatsen sneeuw.

April: Na een herfstig begin werd april een mooie lentemaand. Vanaf de 4^e depressies, daardoor herfstig weer met stormachtige wind in het Waddengebied. Na de 9^e viel er deze maand vrijwel geen neerslag meer. De laatste week verliep koel en vaak bewolkt. Het provinciale neerslaggemiddelde was toch nog normaal. De zon deed het deze maand goed.

Mei: Deze maand was gemiddeld wat warmer dan normaal. Mei was in het begin koud. Halverwege de maand werd de droogte nijpend. Na rui 30 vrijwel droge dagen werd in de 2^e week weer meetbare neerslag gemeten. In de 3^e week werd het aangenaam lenteweer. Gemiddeld viel in onze provincie 53 mm neerslag; in 2021 was het met 121 mm veel natter. De Waddeneilanden behoorden tot de natste gebieden. De lente (mrt/apr/mei) was totaal zonnig.

Juni: Deze maand ontwikkelde zich als een vrij warme en zeer zonnige zomermaand. Na een koel maar zonnig begin viel er tijdens de pinksterdagen langdurig regen. Vanaf 9 juni werd het droog met veel zon.

Toen de wind vanaf 17^e naar het zuiden draaide werd het zomers; vanaf de 23^e werd het bij zuidenwind zeer warm. De slotweek werd gekenmerkt door wisselvallig weer. Juni werd voor de zevende keer op rij warmer dan normaal en de zonnigste maand sinds de zomer van 1976.

Invloed weersomstandigheden op broedresultaten 2022:

Na het koele en vooral natte voorjaar van 2021 kan het voorjaar van 2022 als volgt samengevat worden: een combinatie van veel zon, hoge temperaturen en weinig regen. Met name de lange droge periode vanaf de 2^e week van april tot in de 2^e week van mei is van negatieve invloed geweest op het broedsucces van de weidevogels. Door de droogte werd de bodem hard en werden insecten en wormen minder goed bereikbaar.

Door droogte in combinatie met een vertraagde grasgroei kwamen met name Grutto en Tureluur later of geheel niet tot broeden.

Door de vertraagde grasgroei en de aanwezigheid van winter- en zomerganzen werd er ook dit voorjaar later gemaaid dan normaal. Daardoor bleef het langer rustig in het veld.

2.1.2 Resultaten gidssoorten deelgebieden Terschelling, Hollum-Ballum, Nes-Buren, en Schiermonnikoog. Bron: BFVW Rapportage hoofdsoorten 2022

Deelgebied Terschelling:	812,40 ha. met beheerpakketten Open Grasland
---------------------------------	---

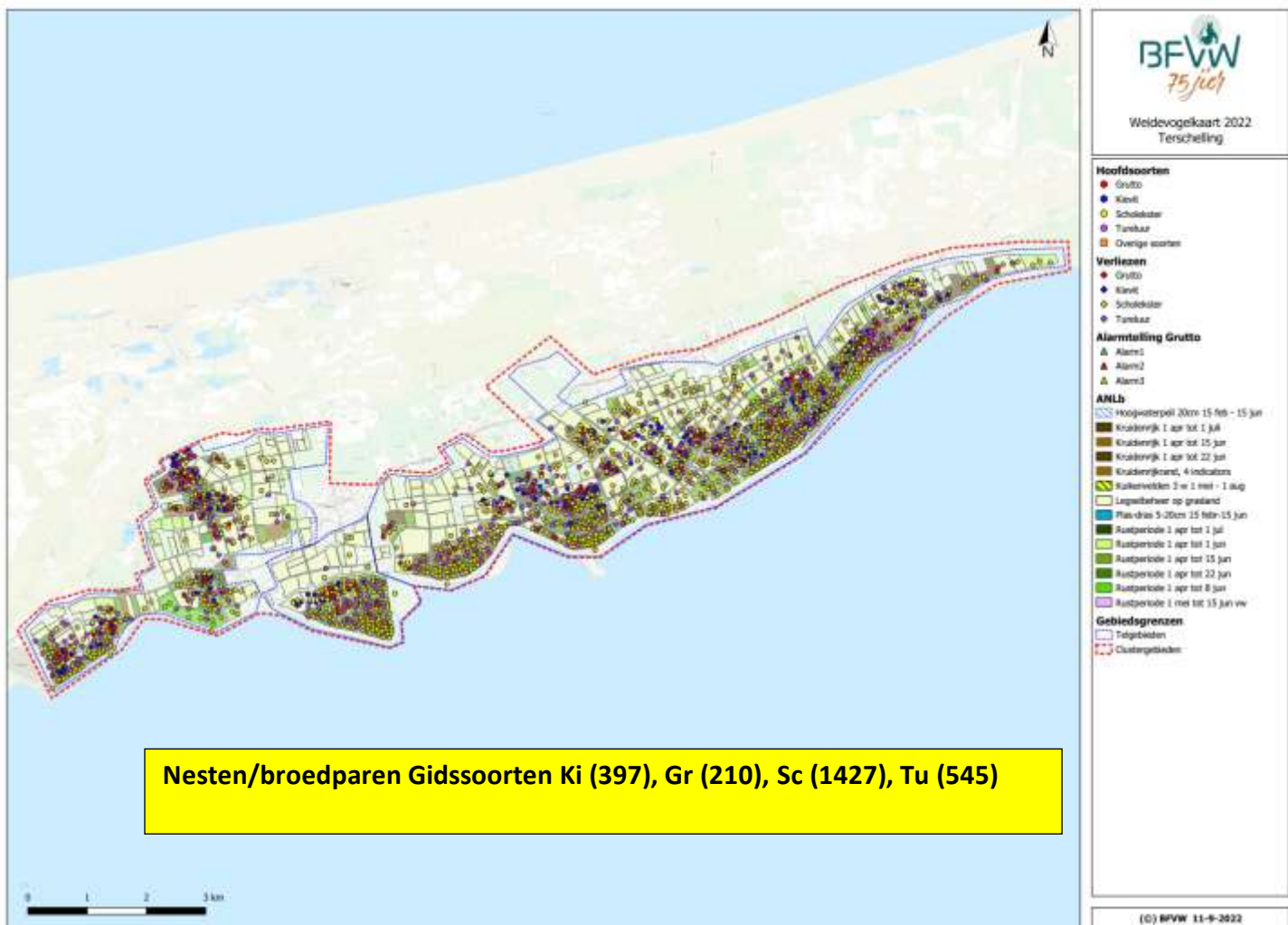
SOORT	KIEVIT		GRUTTO		SCHOLEKSTER		TURELUUR	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Nesten/broedparen	397	371	210	212	1407	1323	545	405
uitgekomen	5	2	0	0	1	0	1	0
verloren	7	4	0	2	2	4	1	1
onbekend	385	365	207	210	1404	1319	542	403
alarm 1	172	158	80	66	169	109	121	108
alarm 2	110	174	154	197	144	242	194	224
alarm 3	45	99	91	128	78	133	180	229

Overzicht verlenging rustperiode 2022 Terschelling

1 – 8 juni	1 – 15 juni	1 - 22 juni	8 – 15 juni	8 - 22 juni	15 – 22 juni	8 – 1 juli	15 – 1 juli	22 – 1 juli
65,47 ha.	32,39 ha.	2,72 ha.	13,48 ha.	8,17 ha.	43,89 ha.	2,91 ha.	13,34 ha.	1,93 ha.
19 percelen	22 percelen	2 percelen	9 percelen	5 percelen	19 percelen	2 percelen	8 percelen	1 perceel

Totaal: Op 118,83 ha. en 87 percelen werd de rustperiode verlengd. Ter vergelijking: In 2021 werd op 158,34 ha. de rustperiode verlengd op 91 percelen.

Toepassing ruige mest: 248,13 ha. op 132 percelen. Ter vergelijking: In 2021 207,11 ha. op 135 percelen. Een toename van het aantal bemeste ha. t.o.v. 2021 en slechts een geringe afname van het aantal percelen.

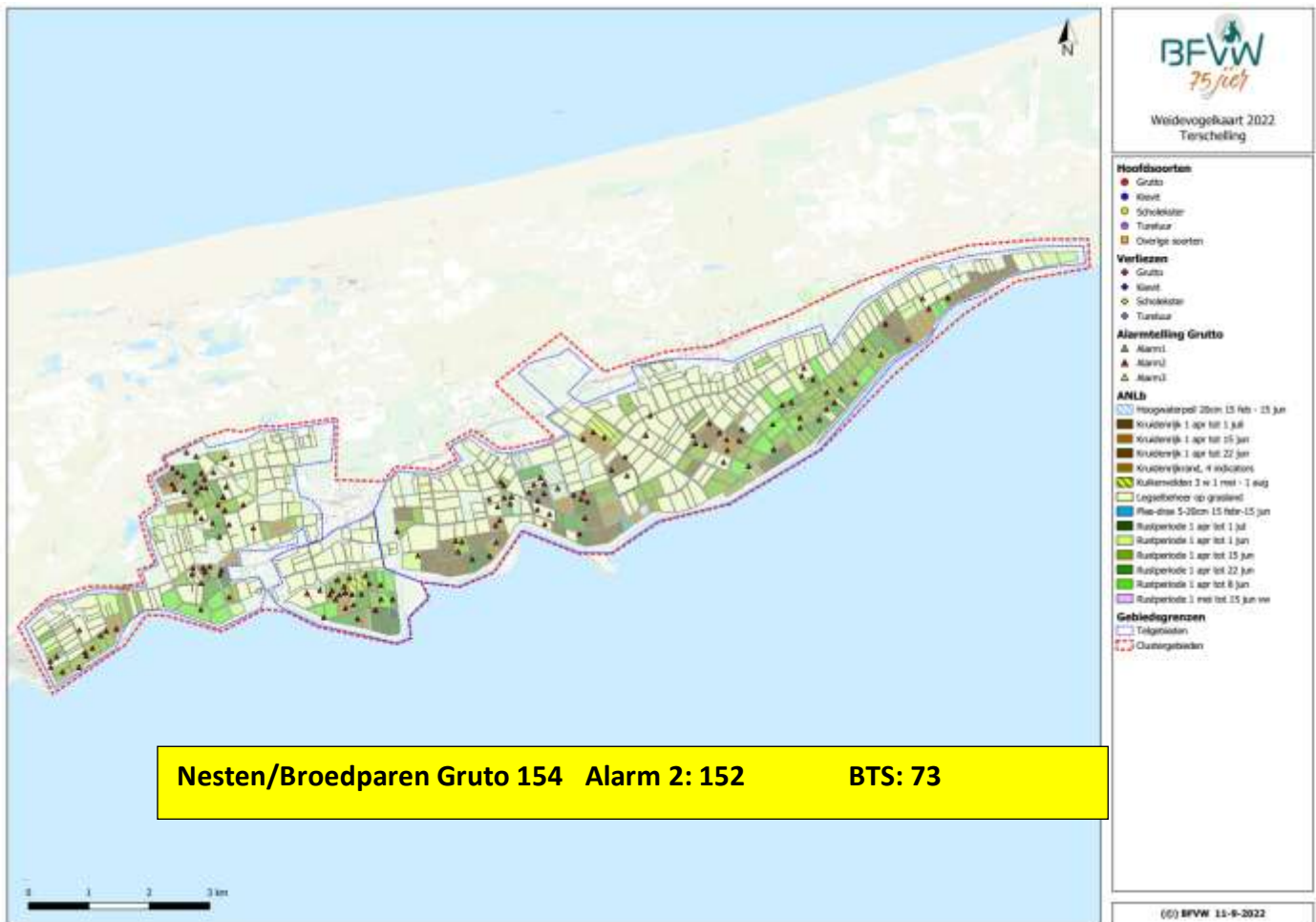
Op het kaartje met de nest- en broedpaarstippen van de 4 gidssoorten is duidelijk te zien dat verreweg de hoogste dichtheden voorkomen op percelen met een uitgestelde maaidatum en/of percelen met kruidrijk grasland. Op percelen met legselbeheer (licht geel) zijn de dichtheden laag. Ook beheergebieden met een hoog waterpeil en een plas-dras situatie trekken veel weidevogels aan. Het zijn overwegend natte voedselrijke gebieden.

Het oostelijk deel van de polder een meer aaneengesloten gebied met hoge dichtheden van de 4 gidssoorten. Bij de Kievit zijn een aantal concentraties te onderscheiden. Algemeen bekend is dat deze soort zich steeds meer is gaan gedragen als een kolonievogel hetgeen zeker doelmatig is bij de bescherming tegen predatoren. De Scholekster geeft duidelijk de voorkeur aan percelen in de nabijheid van de Waddendijk. Grutto en Tureluur zijn meer te vinden op de meer landinwaarts gelegen percelen met lang en kruidrijk grasland met een uitgestelde maaidatum.

In het westelijk deel van de polder zijn hoge dichtheden van de gidssoorten meer geclusterd in enkele gebieden zoals in de Stryperpolder, een gebied bij Baaiduinen en de polder bij Westdijk. Het zijn overwegend voedselrijke natte landschappen.

Het zal duidelijk zijn dat er voor de weidevogelstand nog winst te halen valt in het omzetten van legselbeheer als beheervorm in beheervormen met uitgestelde maaidatum of kruidrijk grasland.

Overduidelijk is dat het merendeel van de alarmerende Grutto's wordt waargenomen op percelen

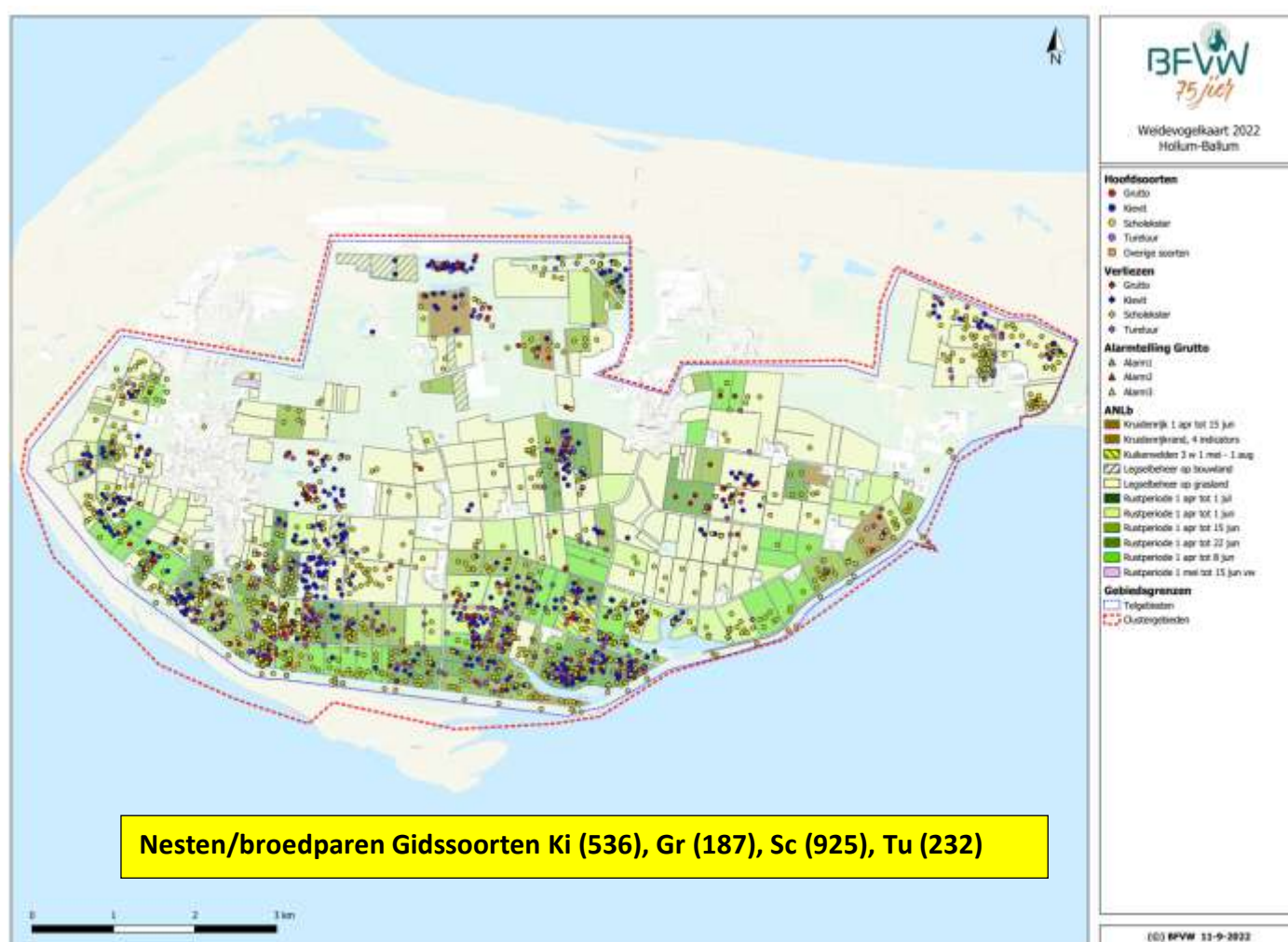
met kruidenrijk grasland en percelen met een rustperiode.

Er zijn meerdere gebieden te onderscheiden waar de Grutto het goed gedaan heeft. Ook dit jaar zijn de natte graslanden (de Mastenbroeken) bij Baaiduinen zeer in trek zijn bij de Grutto. Ook in de gebieden ten zuiden en oosten van Midland en Formerum zijn in alarmtelronde 2 vele alarmerende grutto's waargenomen. Op de zgn. "dijklanden" zijn lagere aantallen alarmerende Grutto's geteld. Hier bevinden zich meerdere percelen waarop het gras lang kort blijft door de verschillende soorten ganzen die hier massaal verblijven.

Het aantal alarmerende grutto's in alarmtelronde 2 (154) in combinatie met het aantal geregistreerde nesten/broedparen (210) geeft als resultaat een BTS van 73. Volgens de geldende norm is dit voldoende voor de instandhouding van de populatie. In 2021 scoorde de Grutto een BTS van 93; een heel goed resultaat. Dit is tegenstelling tot de jaren 2020 en 2019 met BTS resultaten van respectievelijk 59 en 26.

Deelgebied Hollum-Ballum (West-Ameland) : 935 ha. met beheerpakketten

SOORT	KIEVIT		GRUTTO		SCHOLEKSTER		TURELUUR	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Nesten/broedparen	536	599	187	243	925	903	232	279
uitgekomen	71	94	12	17	79	67	12	9
verloren	25	30	4	6	4	12	3	13
onbekend	435	471	166	208	834	823	211	247
alarm 1	140	171	177	195	404	548	192	215
alarm 2	126	158	183	205	591	705	301	280
alarm 3	89	114	66	162	548	563	260	279

Op percelen met een uitgestelde maaidatum en de toevoeging met ruige mest bevinden zich duidelijke nest- en broedpaarconcentraties van Kievit, Grutto en Tureluur. Percelen met deze beheervormen zijn

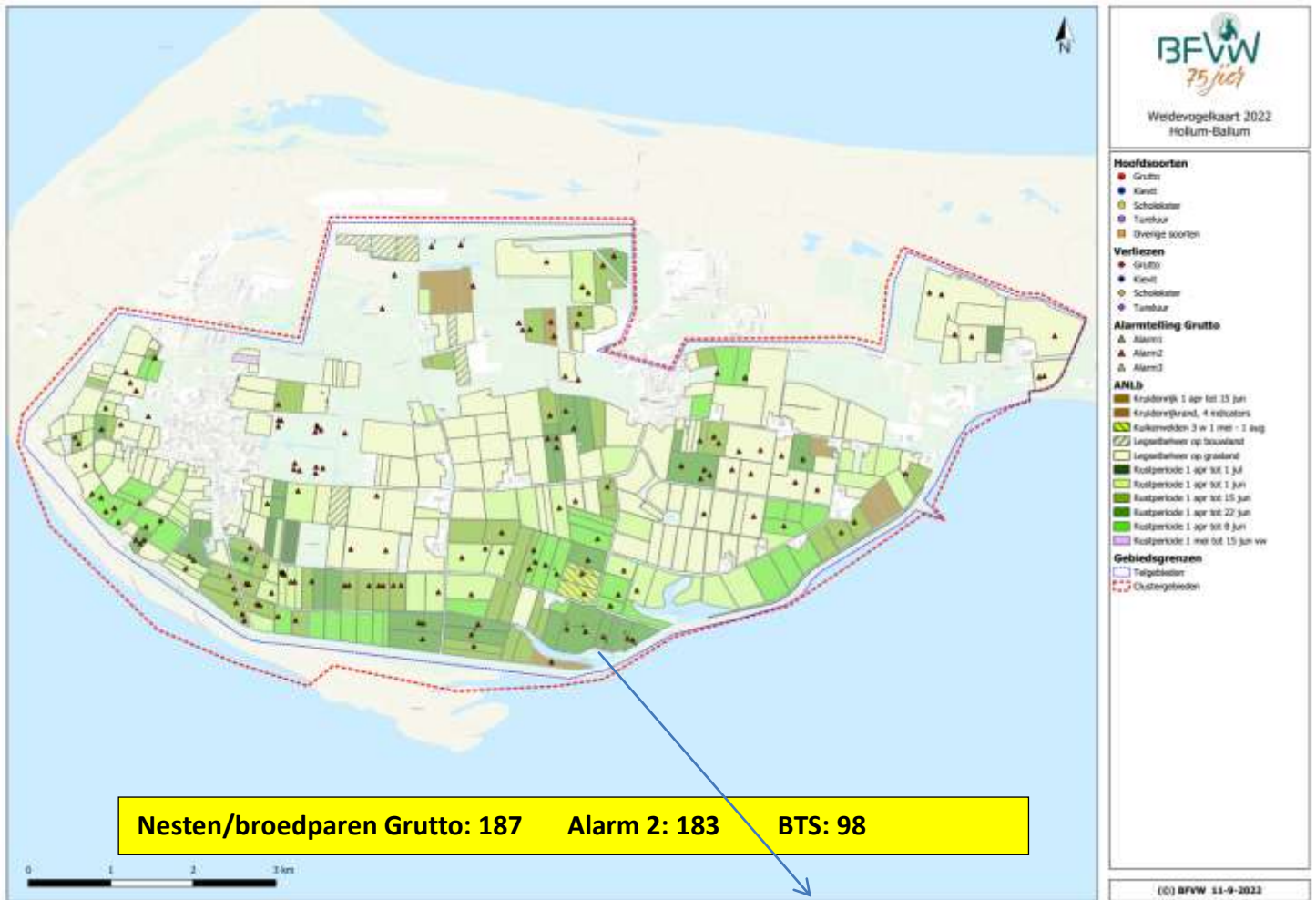
vooral te vinden in de rayons langs de Waddendijk. Voor beide Rode lijst soorten Grutto en Tureluur geldt dat het merendeel van de nesten/broedparen op percelen iets meer landinwaarts te vinden zijn.

Op de percelen langs de Waddendijk hebben de beheerders veelal gekozen voor een beheerovereenkomst met een uitgestelde maaidatum. De (broed)resultaten waren hier goed. Door de hoge nestdichtheden hadden de kuikens meer kans vliegvlug te worden o.a. doordat de oudervogels vaak in grote aantallen predatoren wisten te verdrijven. De grasgroei komt in deze rayons later op gang doordat de winter- en zomerganzen er massaal foerageren.

Verspreid in deelgebied Hollum-Ballum bevinden zich ook meer landinwaarts enkele opvallende gebieden met grote dichtheden. Een tweetal clusters, t.w. De Meer ten oosten van Hollum en een gebied in het noorden grenzend aan de binnenduinrand, zijn in beheer bij Staatsbosbeheer. Het zijn natuurterreinen waarop SBB natuurpakketten heeft afgesloten.

Ten oosten van Hollum bevinden zich een tweetal percelen met een pakket "legselbeheer op bouwland". Op deze maïspelden zijn de dichtheden van de kievit aanzienlijk. Ondanks de inspanningen van de vogelwachters en beheerder blijft het broedsucces op deze maïspelden problematisch. Er worden hier dan ook vele vervolglegels aangetroffen.

Ook de Scholekster heeft een voorkeur voor percelen in de nabijheid van de Waddendijk en op de dijk zelf. Het aangrenzende Wad fungeert als belangrijk foerageergebied. Maar de Scholekster neemt het niet zo nauw en is daarom ook volop te vinden op percelen met legselbeheer.

Detailkaartje clusters alarmerende gruttopaartjes

Op het kaartje met de resultaten van de alarmtelling 2 van de Grutto zijn niet overal alle alarmerende paartjes afzonderlijk aangegeven maar samengevoegd in clusters van waarnemingen. (driehoekje + cijfer 63: 3 paar alarmerende gruttopaartjes)

Verreweg de meeste alarmerende gruttopaartjes werden waargenomen in een strook langs de Waddendijk waar traditioneel ook de meeste percelen met een uitgestelde maaidatum zijn gelegen en toevoeging met ruige mest plaatsvindt.

Bij de berekening van het BTS is uitgegaan van alle nesten/broedparen, inclusief de verloren nesten en de nesten die geteld zijn in gebieden zonder een beheerovereenkomst, zoals de terreinen van Staatsbosbeheer.

Het BTS van 98 (2021: 84; 2020: 79) ligt ver boven de norm van 70 waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden. Nauwkeurige cijfers van het aantal vliegvlugge kuikens ontbreken maar meldingen van vogelwachters geven aan dat er dit jaar vrij veel jonge Grutto's zijn waargenomen. Met deze waarnemingen in combinatie met een BTS van 98 mogen we concluderen dat de Grutto's het dit jaar goed gedaan hebben in deelgebied Hollum-Ballum.

Overzicht verlenging rustperiode 2022 West Ameland (Hollum-Ballum)

1 – 8 juni	1 -15 juni	8-15 juni	15 – 22 juni	22 juni – 1 juli	Totalen
3,34 ha.	12,10 ha.	50,66 ha.	27,94 ha.	5,41 ha.	99,45 ha.
1 perceel	4 percelen	14 percelen	7 percelen	3 percelen	29 percelen

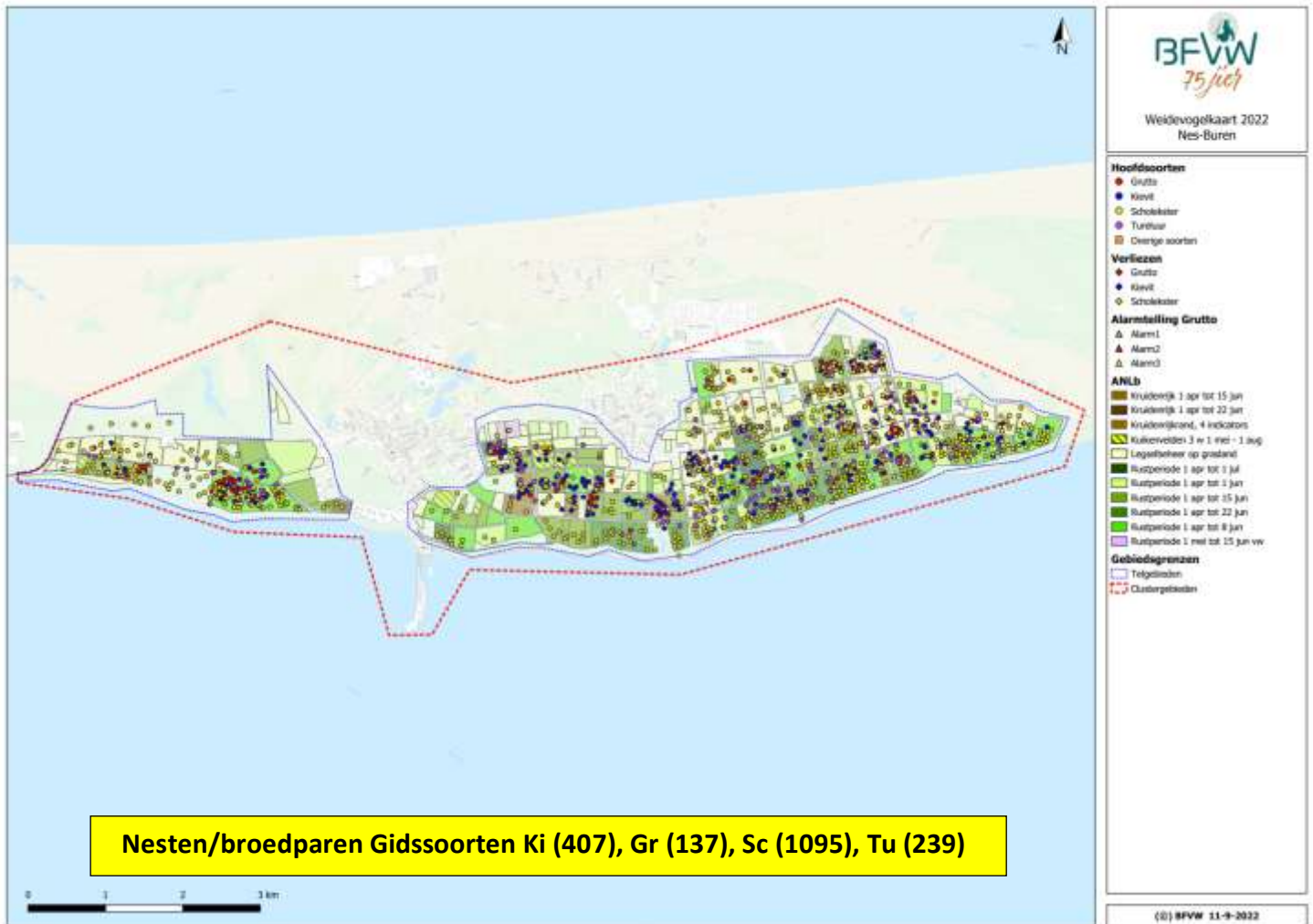
Ter vergelijking: In 2021 werd op 84,30 ha. de rustperiode verlengd op 23 percelen. Een toename van zowel het aantal ha. als het aantal bemeste percelen.

Toepassing ruige mest: 260,73 ha. op 97 percelen; in 2021 werd op 68 percelen op 191,09 ha. ruige mest aangebracht. Dit betekent een duidelijke versterking van de kwaliteit van het mozaïek.

Deelgebied Nes-Buren:	438 ha. met beheerpakketten
------------------------------	------------------------------------

SOORT	KIEVIT		GRUTTO		SCHOLEKSTER		TURELUUR	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Nesten/broedparen	407	429	137	155	1095	1149	239	262
uitgekomen	82	69	24	10	199	204	53	61
verloren	14	11	3	7	107	35	11	0
onbekend	310	346	106	132	786	903	156	200
alarm 1	125	138	96	99	251	290	150	130
alarm 2	91	159	69	100	309	519	151	221
Alarm 3	27	72	29	53	278	431	168	193

De bovenstaande cijfers zijn inclusief de nesten/broedparen van het Neerlands Reid. Dit kweldergebied valt buiten het beheergebied van de agrarische natuurvereniging.

Gebied ten westen van Nes tot de hoge Dijk (op het kaartje links)

Ten zuiden van de Verbindingsweg bevinden zich de meeste percelen met een uitgestelde maaidatum en toevoeging met ruige mest met hoge dichtheden aan weidevogels. Ten noorden van de Verbindingsweg bevindt zich de door Staatsbosbeheer beheerde Noordkeeg. Dit gebied valt buiten het beheergebied van het Collectief. Daarom ontbreken hier de nest- en broedpaarstippen.

In het rayon Schorum/Achterdyken ten zuiden van de Verbindingsweg is een duidelijke concentratie van de gidssoorten waarneembaar.

Grutto's en Tureluurs zijn vooral te vinden op percelen met een uitgestelde maaidatum en de toevoeging met ruige mest.

Ook hier heeft de Scholekster een voorkeur voor de percelen langs de Waddendijk, in de nabijheid van hun belangrijkste foerageergebied het Wad.

Kerngebied polder ten zuiden en oosten van de dorpen Nes en Buren.

De dichtheden aan nesten/broedparen van de 4 gidssoorten is in het kerngebied zijn ook dit jaar weer bijzonder hoog. De grote variatie in beheervormen met een rustperiode en de toevoeging met ruige mest, maken van dit kerngebied met veelal kleine percelen met een extensief gebruik, tot een uitgebalanceerd mozaïek.

De Kievit is alom wel aanwezig. Er zijn een aantal duidelijk te onderscheiden clusters van geregistreerde nesten en broedparen.

Hoewel de Scholekster veel te vinden is op percelen langs de Waddendijk, zijn eigenlijk overal in de polder de aantallen aanzienlijk. Grutto en Tureluur zijn meer te vinden op percelen iets verder bij de Waddendijk vandaan. De percelen worden hier vaak minder kort gehouden door de winter- en zomerganzen.

Op het kaartje ontbreekt het meest oostelijk gelegen gebied, het Neerlands Reid.

Hier bevindt zich een uitgestrekt kweldergebied (in de volksmond “De Vennoot”) met een grote diversiteit aan broedvogels. Het gebied valt buiten het beheergebied van de agrarische natuurvereniging. Dit is de reden waarom de nest- en broedpaarstippen niet op de bijgaande kaartjes terug te vinden zijn. Wel worden de nesten/broedparen van de 4 gidssoorten geregistreerd door de vogelwachters van de vogelwacht Nes-Buren. Er worden geen alarmtellingen gedaan op De Vennoot. Het gebied staat formeel te boek als “een parel” waarvan er in Fryslân nog een aantal te vinden zijn.

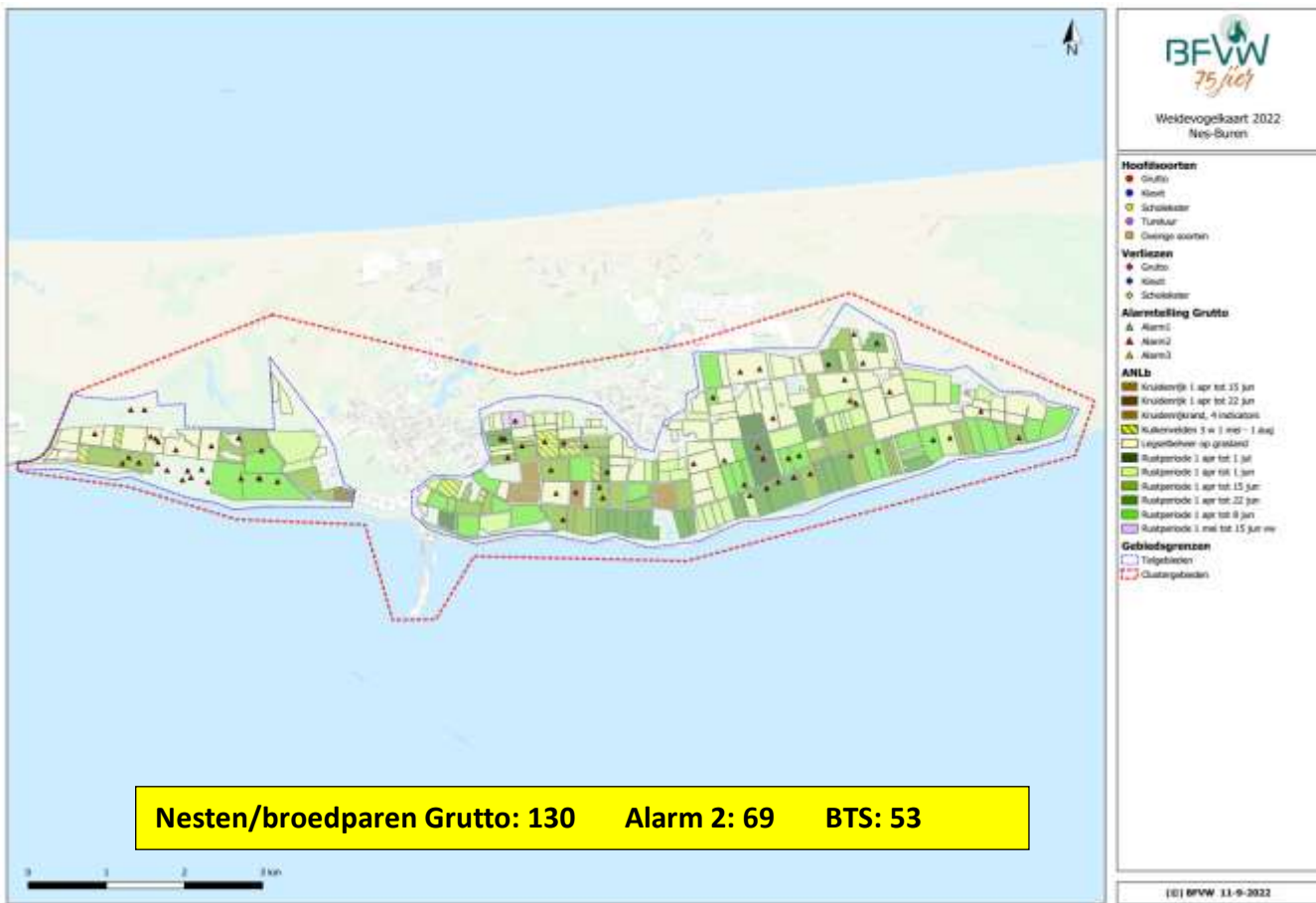
Overzicht verlenging rustperiode 2022 Oost-Ameland (Nes-Buren)

01 – 15 juni	22 juni – 1 juli	Totalen
2,70 ha.	11,79 ha.	14,49 ha.
1 perceel	8 percelen	9 percelen

Ter vergelijking: In 2021 werd op 32,72 ha. de rustperiode verlengd op 12 percelen. Een forse afname van het aantal ha. en percelen in 2022 t.o.v. 2021.

Toepassing ruige mest: 95,58 ha. op 41 percelen (in 2021 90,31 op 45 percelen).

Onlangs is door de ANV in samenwerking met de vogelwachten op Ameland een procedure opgestart om het mogelijk te maken in de winterperiode 2022/2023 de bruine rat te bestrijden. Daartoe zal bij de provincie een vergunning aangevraagd worden. De uitvoering zal plaatsvinden door een gecertificeerd ongediertebestrijder.

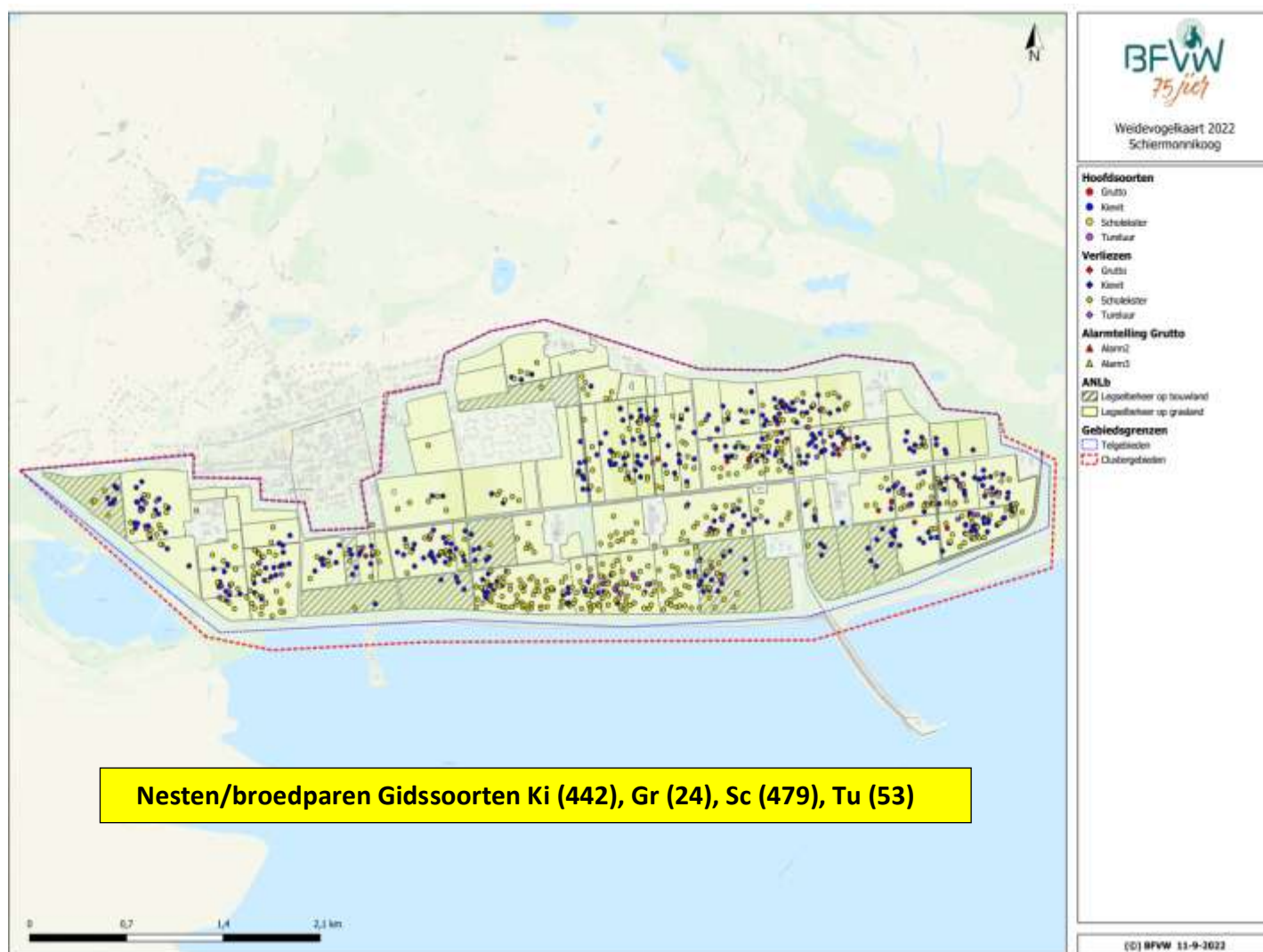
De 69 alarmerende gruttopaartjes in telronde 2 in combinatie met 113 geregistreerde nesten/broedparen in het beheergebied van het agrarisch collectief geeft als resultaat een BTS van 53. Dit resultaat ligt ver onder de norm van 70 waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden. Het lage BTS kan deels verklaard worden met dit jaar een opvallend hoge predatie door de Bruine rat.

Het kaartje maakt duidelijk dat de meeste alarmerende gruttoparen waargenomen zijn op percelen met een uitgestelde maaidatum en een toevoeging met ruige mest. Percelen met deze beheerpakketten zijn vooral te vinden in een strook langs de Waddendijk en ook iets meer landinwaarts. Langs de Waddendijk blijven de percelen meestal lang kaal door foeragerende winter- en zomerganzen. Toch zijn ook langs de dijk nog redelijk veel alarmerende gruttopaartjes vastgesteld en geregistreerd.

Het is wel duidelijk dat de Grutto's het op Oost-Ameland dit broedseizoen niet goed gedaan hebben als gevolg van met name een hoge predatie.

Deelgebied Schiermonnikoog: 252 ha. met beheerpakketten

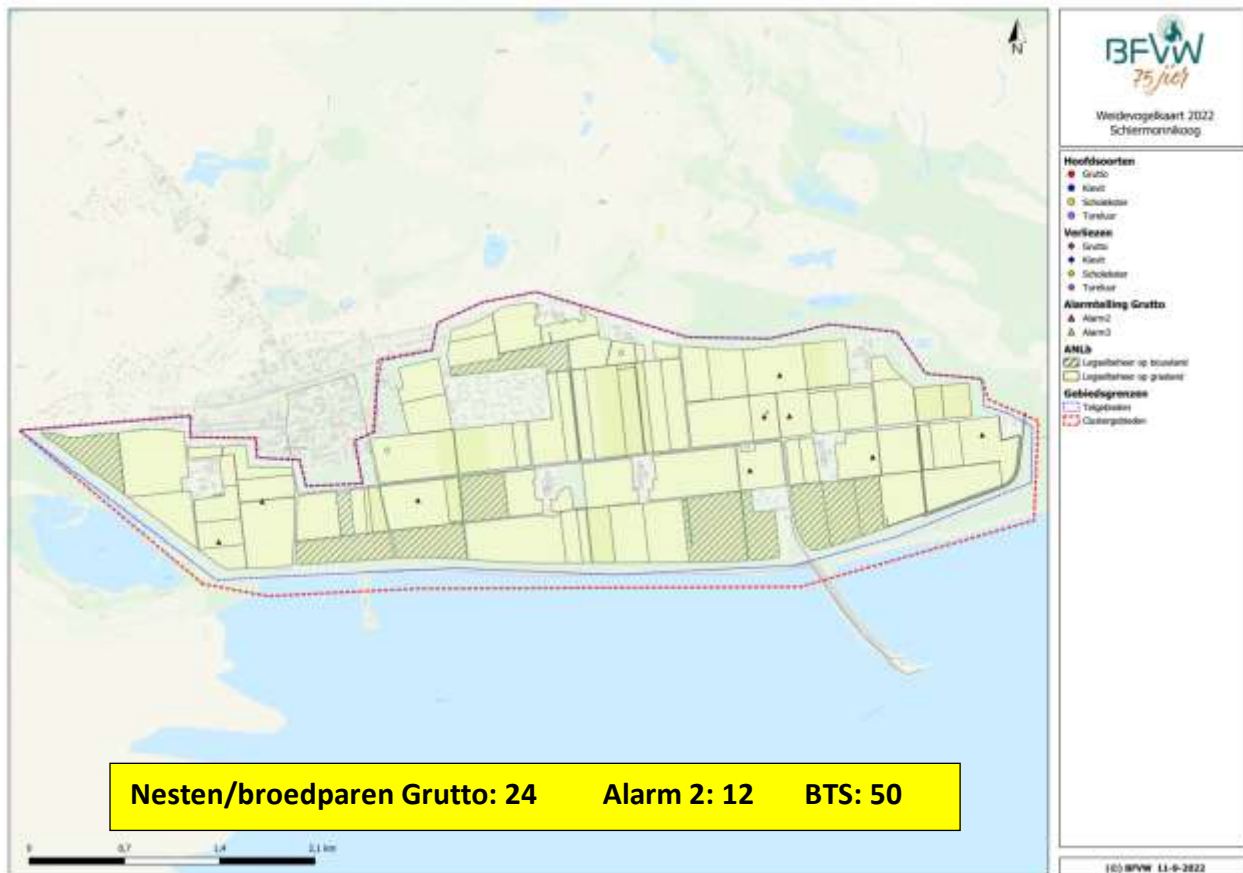
SOORT	KIEVIT		GRUTTO		SCHOLEKSTER		TURELUUR	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Nesten/broedparen	442	397	24	33	479	531	53	63
uitgekomen	69	65	6	9	20	40	2	7
verloren	19	30	2	3	7	19	1	2
onbekend	353	302	16	21	451	472	50	54
alarm 1	0	95	0	15	0	96	0	74
alarm 2	102	128	12	16	239	267	86	86
alarm 3	39	85	12	16	279	305	79	80

In deelgebied Schiermonnikoog wordt in verhouding veel maïs verbouwd. Op de maïspcelen hebben de boeren veelal ingetekend op het beheerpakket “legselbeheer op bouwland”. De maïspcelen werken selectief in die zin dat er vrijwel uitsluitend nesten/broedparen van Kievit en Scholekster worden aangetroffen

Grutto en Tureluur zijn vooral te vinden op percelen met legselbeheer op grasland en een toevoeging met ruige mest.

De Scholekster broedt verspreid in de polder eigenlijk overal wel. De hoogste concentraties van deze soort zijn te vinden op de percelen langs de Waddendijk. De nabijheid van het Wad zal daar zeker een rol bij spelen.

Op bovenstaand kaartje zijn op één perceel de alarmerende paartjes niet afzonderlijk aangegeven maar samengevoegd in een cluster van 4 waarnemingen.

De 12 alarmerende Gruttopaartjes in alarmtelronde 2 in combinatie met 24 geregistreerde nesten/broedparen geeft als resultaat een BTS van 50. Dit resultaat ligt ver onder de norm van 70 waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden.

In september 2021 hebben de melkveehouders, de provincie, de ANV Waddenvogels en het rijk een overeenkomst ondertekend met daarin een breed afsprakenpakket. De zeven boeren hebben volgens afspraak het aantal melkkoeien terug gebracht van 630 naar 375. Doel hierbij is de stikstofuitstoot in de nabijheid van Natura 2000 gebied te verminderen en een gezondere bodem te realiseren. Het verlies aan inkomen van de melkveehouders zal gecompenseerd worden door kaas te maken van eigen melk. Op dit moment zijn de plannen voor een nieuwe zuivelhoeve in de maak. De bouw start in 2023 zodat in 2024 begonnen kan worden met de kaasproductie. Nu al wordt aan de vaste wal kaas “Van Schier” geproduceerd.

Verlenging rustperiode Schiermonnikoog

In 2022 vond geen verlenging van de rustperiode plaats.

Toevoeging ruige mest: 250,42 ha. op 90 percelen. Dit is inclusief ruige mest op percelen met legselbeheer vanuit de GLB pilot.

Ter vergelijking: in 2021 145,11 ha. op 52 percelen.

Totalen Deelgebieden 2022 4 gidssoorten	BTS 4 deelgebieden
--	---------------------------

Bron: BFVW Rapportage Hoofdsoorten 2022

SOORT	KIEVIT	GRUTTO	SCHOLEKSTER	TURELUUR
Nesten/broedparen	1782	558	3906	1069
uitgekomen	227	42	299	68
verloren	65	9	130	16
onbekend	1483	495	3475	959
alarm 1	437	353	824	563
alarm 2	429	418	1283	732
alarm 3	200	198	1183	687
BTS alarm 2	24	75	33	68

In 2022 zijn totaal 7105 nest- en broedpaarregistraties van de 4 gidssoorten ingevoerd. In de jaren 2021, 2020, 2019, 2018, 2017 en 2016 waren dit respectievelijk 7175, 6858, 5788, 6091, 5803, 6249.

2.1.3 Overzicht 4 gidssoorten in 2022 en 2021 Bron: Rapportage aan ANV Waddenvogels

In de onderstaande tabel zijn van de vogelwachten/deelgebieden alle nest- en broedpaar registraties van de gidssoorten **minus de verliesresultaten** van de jaren 2022 en 2021 weergegeven. Hierbij kan het ook gaan om nesten/broedparen die zijn vastgesteld buiten de begrenzing van de ANLB deelgebieden. Dus op percelen zonder een beheerovereenkomst.

Deelgebied/soort	Grutto		Kievit		Scholekster		Tureluur	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Jaarresultaten	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Terschelling	210	210	390	367	1405	1319	544	404
Hollum-Ballum	183	237	511	569	921	891	229	266
Nes-Buren	134	148	393	418	988	1114	228	262
Schiermonnikoog	22	30	423	367	472	512	52	61
Totalen	549	625	1717	1721	3786	3836	1053	993

Vergelijking resultaten 2022 / 2021 deelgebieden: positief/negatief saldo

Deelgebied/soort	Grutto		Kievit		Scholekster		Tureluur	
	2022		2022		2022		2022	
Jaarresultaten	2022		2022		2022		2022	
Terschelling	+ 0		+ 23		+ 86		+ 140	
Hollum-Ballum	- 54		- 58		+ 30		- 37	
Nes-Buren	- 14		- 25		- 246*		- 34	
Schiermonnikoog	- 8		+ 56		- 40		- 9	
Totalen	- 76		- 4		- 170		+ 60	
Toename/afname	- 12,2%		- 0,2%		- 4,4%		+ 6,0%	

* Bij deelgebied Nes-Buren zijn de getelde nesten/broedparen van "parel" De Vennoot niet meegeteld.

* **Grutto:** In drie van de vier deelgebieden zijn in 2022 minder nesten/broedparen vastgesteld dan in 2021. In deelgebied Hollum-Ballum zijn 54 nesten/broedparen minder geregistreerd; een forse afname van 22,8%. Het is ook het slechtste resultaat in de afgelopen 7 jaren. In deelgebied Schiermonnikoog is de afname van 8 nesten/broedparen t.o.v. 2021 het op één jaar na het slechtste resultaat. Ondanks een verlies in deelgebied Nes-Buren van 14 nesten/broedparen t.o.v. 2021 ligt het aantal van 134 geregistreerde nesten/broedparen ruim boven het gemiddelde van de contractperiode 2016 – 2022. In deelgebied Terschelling is het aantal van 2010 geregistreerde nesten/broedparen gelijk aan het aantal registraties in 2021. Voor beide jaren geldt wel dat het de laagste resultaten in de contractperiode zijn.

* **Kievit:** In de deelgebieden Terschelling en Schiermonnikoog werden meer nesten/broedparen geregistreerd dan in 2021; toenames van respectievelijk 6,2% en 15,3%. Op Ameland werden lagere aantallen nesten/broedparen geregistreerd; totaal beide deelgebieden 83, in % een afname van 8,4%. De totale afname van 0,2% in de 4 deelgebieden is verwaarlozen

* **Scholekster:** In 2022 werden in de 4 deelgebieden slechts 50 nesten/broedparen minder vastgesteld dan in 2021. De deelgebieden Terschelling en Hollum-Ballum lieten een toename van het aantal registraties zien. De deelgebieden Schiermonnikoog en Nes-Buren lag het aantal registraties lager waarbij opgemerkt

moet worden dat bij deelgebied Nes-Buren de geregistreerde nesten/broedparen van “parel” de Vennoot niet meegeteld zijn.

De totale afname bedroeg 4,4%. T.o.v. 2019 werden ± 1000 nesten/broedparen meer geregistreerd!

* Tureluur: In deelgebied Terschelling was de toename van het aantal geregistreerde nesten/broedparen t.o.v. 2021 spectaculair: een plus van 140 = 34,7%. In de overige deelgebieden werden lagere aantallen nesten/broedparen geregistreerd: een min van 80 = 13,6%

De totale toename bedroeg 6,0%.

In 2022 werden 7105 nesten/broedparen vastgesteld, in 2021 7175; een afname van ± 1%

2.1.4 Dichtheden 4 gidsoorten per 100 ha. met beheerpakketten

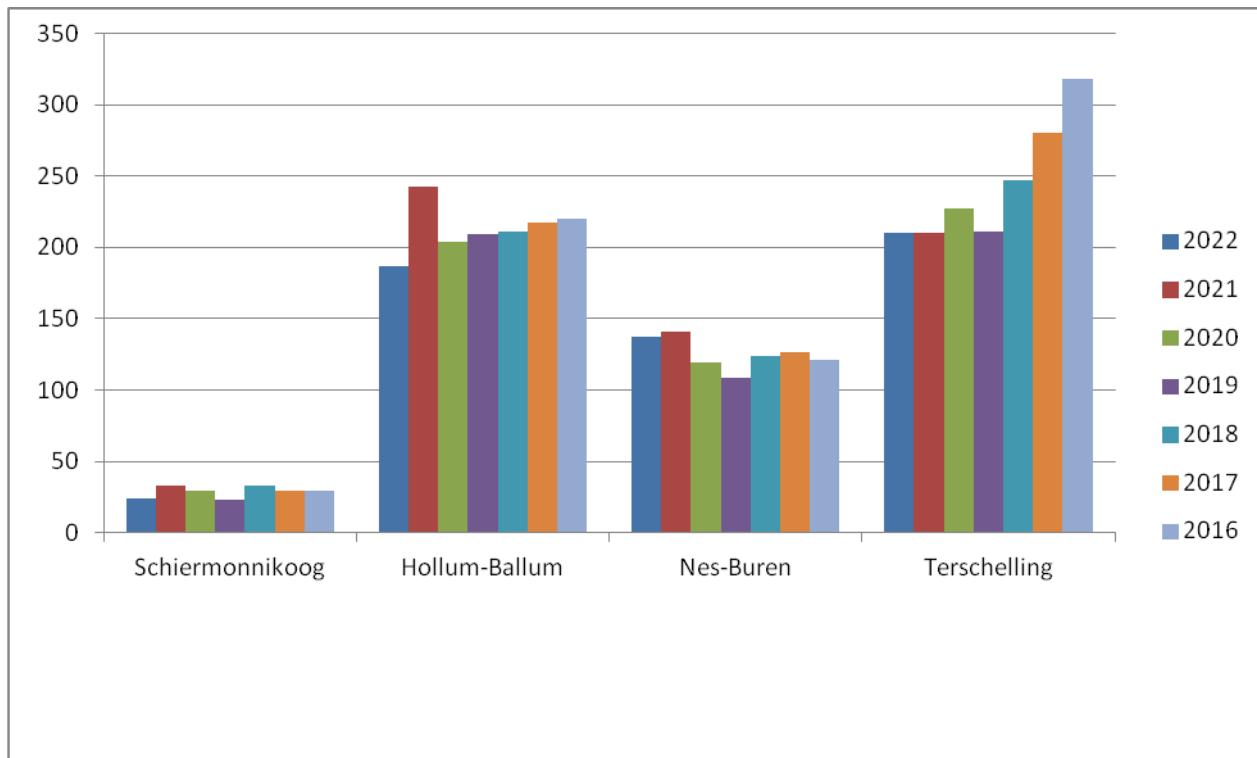
Vogelwacht	Ha. beheerpakketten	Grutto	Kievit	Scholekster	Tureluur
Schiermonnikoog	252	8,7	167,9	187,3	20,6
Nes-Buren	438	30,6	89,7	225,6	52,1
Hollum-Ballum	935	19,6	54,7	98,5	24,5
Terschelling	814	25,8	62,8	172,6	66,8
Totaal	2439	22,5	70,4	155,2	43,2

In de tabel zijn de in 2022 geregistreerde nesten/broedparen van de 4 gidsoorten per 100 hectare van de 4 deelgebieden weergegeven. Hierbij is uitgegaan van de hectaren met een beheerpakket ANLB 2016. Bij de berekening van de dichtheden zijn ook de nesten en broedparen geregistreerd op percelen zonder een beheerovereenkomst meegeteld. Dit geldt voornamelijk voor de beide deelgebieden van Ameland. De aantallen geven daarom voor Ameland een enigszins vertekend beeld.

Het mag duidelijk zijn dat de dichtheden van de 4 gidsoorten per 100 ha. zondermeer heel goed zijn. De eilandpolders kunnen daarom nog steeds tot de betere weidevogelgebieden van Fryslân gerekend worden.

2.1.5 Resultaten gidsoorten 4 deelgebieden in de jaren 2016 t/m 2022

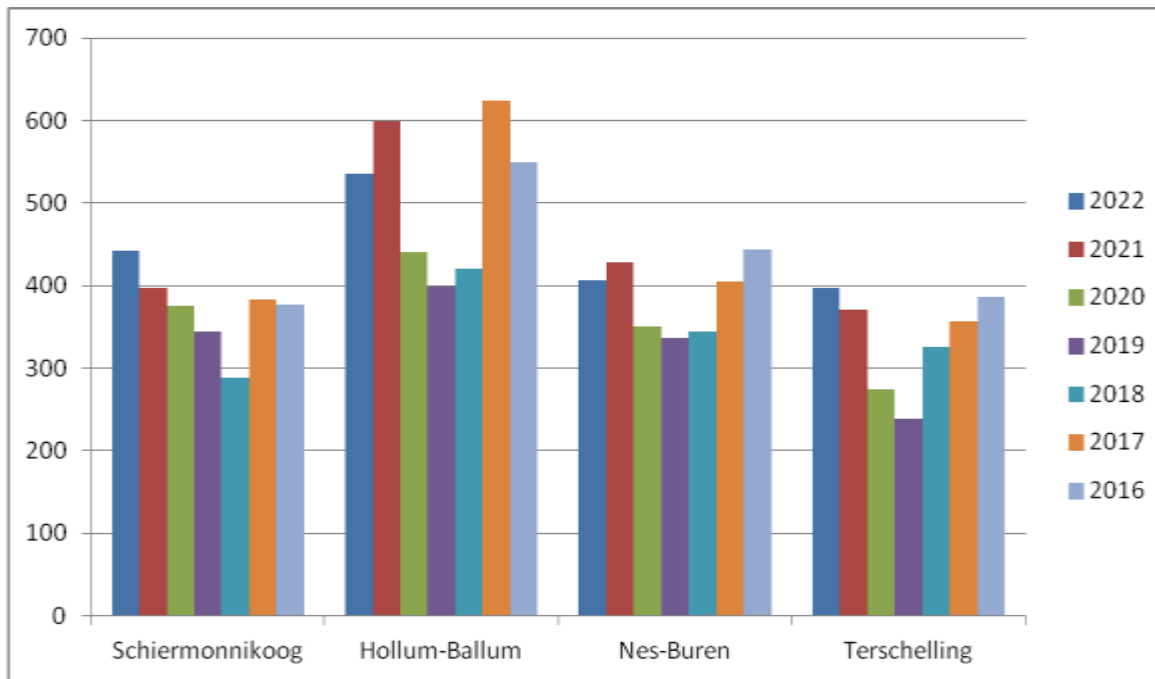
In de onderstaande grafieken zijn van de gidsoorten de bruto resultaten (= inclusief verliesresultaten) van de nest- en broedpaarregistraties van de 4 deelgebieden in de gehele contractperiode 2016 – 2022 opgenomen. (Bronnen: BFVW Rapportage, Rapporten ANV De Waddenvogels)

Grutto 2016 – 2022 in de 4 deelgebieden van de ANV Waddenvogels

Toelichting Grutto:

- * In 2022 is het totale aantal geregistreerde nesten/broedparen op de drie eilanden ten opzichte van het eerste contractjaar 2016 met 130 afgenomen. Dit betekent een verlies van 18,9% over 6 jaar hetgeen een jaarlijkse afname van 3,2% betekent. Voor deelgebied Hollum-Ballum (Ameland West) is een negatieve trend duidelijk. Voor deelgebied Terschelling geldt dit ook maar in mindere mate met een afvlakking in de laatste 4 jaren. Voor Nes-Buren (Ameland Oost) is de trend de laatste drie jaren licht positief. In deelgebied Schiermonnikoog gaat het om slechts enkele tientallen broedparen. De resultaten zijn door de jaren heen wisselend zodat een positieve dan wel negatieve trend niet echt zichtbaar is. De in verhouding vele maïspcelen maken dat de Gruttopopulatie hier klein zal blijven. Het is aannemelijk dat het areaal aan maïspcelen zal afnemen nu de melkveehouders het aantal melkkoeien verminderd hebben tot 375 koeien. Meer grasland betekent mogelijk ook een grotere gruttopopulatie.
- * In deelgebied Hollum-Ballum is de afname in 2022 t.o.v. het topjaar 2021 fors met 56 nesten/broedparen. Het is echter reëler om de aantallen van 2022 te vergelijken met de resultaten in het eerste contractjaar (2016). Een afname van 33 nesten/broedparen betekent in procenten een verlies van 15% in 6 jaar komt neer op een afname van 2½% per jaar.
- * Het aantal nest- en broedregistraties in deelgebied Nes-Buren is vanaf 2019 stijgend.
- * In deelgebied Terschelling is het aantal geregistreerde nesten/broedparen de laatste vier jaren min of meer gelijk gebleven met uitzondering van een plus in 2020.

Kievit 2016 – 2022 in de 4 deelgebieden van de ANV Waddenvogels

Toelichting Kievit:

* In 2022 is het totale aantal geregistreerde nesten/broedparen op de drie eilanden ten opzichte van het eerste contractjaar 2016 vrijwel gelijk gebleven: 1755 in 2016 tegenover 1782 in 2022. Een plus van 1,5%. Voor alle vier deelgebieden is een toename vanaf 2019 zichtbaar. In de beide deelgebieden op Ameland waren de aantallen geregistreerde nesten/broedparen in 2022 lager dan in 2021.

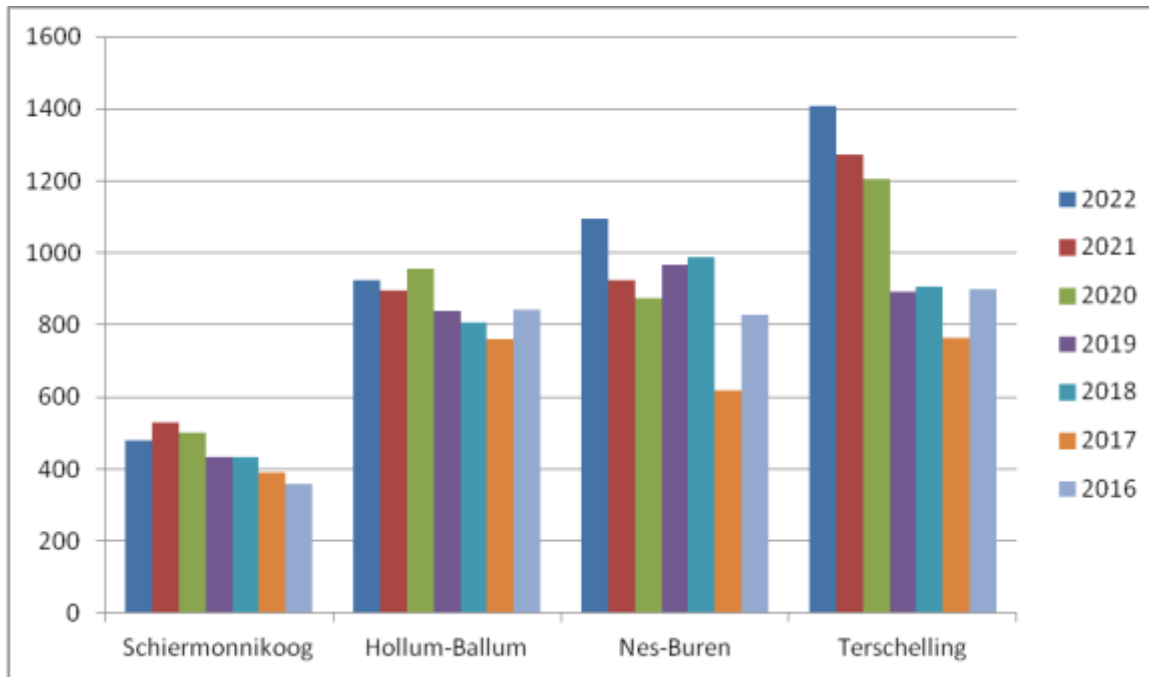
* In deelgebied Schiermonnikoog doet de Kievit het goed met in de laatste 4 jaren duidelijke opgaande lijn met in 2022 een dichtheid van ruim 175 nesten/broedparen (!) per 100 ha. De in verhouding vele hectares aan voor de Kievit favoriete maïspcelen en ook de toevoeging met ruige mest verklaren voor een belangrijk deel de grote dichtheden.

* Na enkele jaren van afname is het aantal geregistreerde nesten/broedparen in deelgebied Hollum-Ballum weer toegenomen met als uitschieter het jaar 2021 toen 599 registraties werden ingevoerd.

* In deelgebied Nes-Buren is de gestage afname in de jaren 2016-2019 omgebogen in een toename in de jaren 2020 t/m 2022. Een dichtheid van 93-98 nesten/ broedparen per 100 ha. in de jaren 2021 en 2022 is erg goed.

* In deelgebied Terschelling bedroeg de afname van het aantal nesten/broedparen in 2019 148 t.o.v. het eerste contractjaar 2016. Droogte en verzilting werden genoemd als mogelijke oorzaken van de daling van de populatiegrootte.

In de jaren 2020 - 2022 is de negatieve trend van de jaren 2016-2019 tot stilstand gekomen. In 2020 was er nog slechts een bescheiden toename van 36 registraties. De toename van het aantal registraties in de jongste twee jaren was daarentegen spectaculair met toenames t.o.v. "het rampjaar 2019" van 133 in 2021 en 159 in 2022.

Scholekster 2016 – 2022 in de 4 deelgebieden van de ANV Waddenvogels

Toelichting Scholekster:

* In 2022 is het totale aantal geregistreerde nesten/broedparen op de drie eilanden ten opzichte van het eerste contractjaar 2016 met 978 (!) toegenomen. Dit betekent een stijging van de populaties van 33,4% over 6 jaar hetgeen een jaarlijkse toename van 5,6% betekent. Het is opvallend dat het aantal registraties in het jaar 2017 in 3 deelgebieden het laagst is in de contractperiode 2016 – 2022.

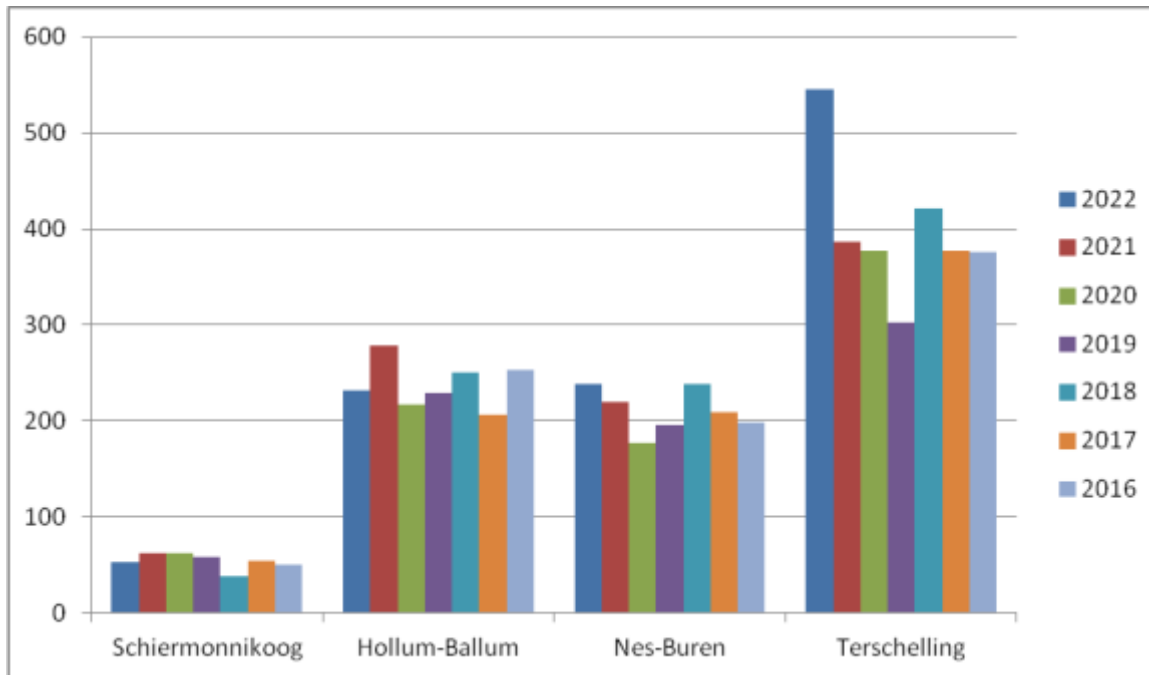
* In deelgebied Schiermonnikoog is sprake van een duidelijke toename. In 2022 werden 52 registraties minder ingevoerd dan in het topjaar 2021 toen 531 nesten/broedparen werden geregistreerd. Een toename van 122 nesten/broedparen in 2022 t.o.v. 2016 betekent procentueel een stijging van ruim 34%.

* In deelgebied Hollum-Ballum neemt de populatie in de laatste 5 jaren toe. Het aantal van 925 geregistreerde nesten/ broedparen in 2022 betekent een toename van 81 t.o.v. 2017, toen het laagste aantal registraties (762) werden ingevoerd.

De plus van 81 nesten/broedparen t.o.v. het eerste contractjaar 2016 betekent in procenten een toename van 9,6%

* In deelgebied Nes-Buren neemt het aantal geregistreerde nesten/ broedparen de laatste 2 jaren toe na enkele jaren van afname van de populatie. Hierbij is het niet helemaal duidelijk of de telgegevens van De Vennoot, een kweldergebied met de status van “parel”, ieder contractjaar zijn meegerekend (2017: 618 registraties?) Het aantal van 1095 geregistreerde nesten/ broedparen in 2022 betekent een toename van 266 nesten/broedparen t.o.v. het eerste contractjaar 2016; in procenten een toename van 32,1%.

* In deelgebied Terschelling neemt het aantal geregistreerde nesten/broedparen de laatste 3 jaren duidelijk toe na lagere maar wel stabiele registratieaantallen in de eerste 4 jaren van de contractperiode. Het aantal van 1407 geregistreerde nesten/broedparen in 2022 betekent een toename van 509 t.o.v. het eerste contractjaar 2016; in procenten een toename van 56,7%. Het lage aantal registraties in 2017 (763) heeft mogelijk niet alleen natuurlijke oorzaken.

Tureluur 2016 – 2022 in de 4 deelgebieden van de ANV Waddenvogels

Toelichting Tureluur:

* In 2022 is het totale aantal geregistreerde nesten/broedparen op de drie eilanden ten opzichte van het eerste contractjaar 2016 met 191 toegenomen. Dit betekent een stijging van de populaties van 21,8% over 6 jaar hetgeen een jaarlijkse toename van 3,6% betekent.

* In deelgebied Schiermonnikoog namen in de jaren 2019 t/m 2021 de aantallen geregistreerde nesten/broedparen toe. Het in 2022 vastgestelde aantal nesten/broedparen van 53 ligt rond het gemiddelde van de gehele contractperiode.

* Een afname van het aantal vastgestelde nesten/broedparen in het deelgebied Hollum-Ballum in de jaren 2016 t/m 2020, wordt in 2021 omgebogen in een forse toename. Het resultaat van 232 geregistreerde nesten/broedparen in 2022 is lager dan in het topjaar 2021 en ook iets lager dan het gemiddelde van de gehele contractperiode.

* In deelgebied Nes-Buren zijn de 239 vastgestelde aantallen nesten/broedparen in 2022 evenals in 2018 het beste resultaat in de gehele contractperiode. Een toename van 41 nesten/broedparen in 2022 t.o.v. het eerste contractjaar 2016; in procenten een stijging van 20,7%.

* In deelgebied Terschelling neemt het aantal geregistreerde nesten/broedparen de laatste 3 jaren toe met in 2022 een uitschieter met 545 geregistreerde nesten/broedparen. Een toename van 169 nesten/broedparen in 2022 t.o.v. het eerste contractjaar; in procenten een stijging van 44,9%. In 2021 en 2020 zijn de aantallen meer in balans met de resultaten van de eerste twee contractjaren.

2.1.6 Alarmtellingen en BTS berekeningen

*** Alarmtellingen**

Op de drie Waddeneilanden zijn de alarmtellingen dit jaar uitgevoerd in de perioden 27 mei t/m 1 juni, 6 juni t/m 11 juni en 16 juni – 21 juni.

* BTS

In de deelgebieden die liggen binnen de begrenzing van de ANV De Waddenvogels is voor de vier hoofdsorten het BTS per deelgebied berekend volgens de standaardformule:

$$\text{aantal alarmerende paartjes} : \text{aantal gevonden nesten} \times 100$$

Bij het vaststellen van het BTS worden de resultaten van alarmtelronde 2 gebruikt. Bij een BTS percentage lager dan 50% wordt aangenomen dat er onvoldoende jongen zijn uitgevlogen. Een BTS tussen 50% en 70% is mogelijk voldoende en bij een BTS hoger dan 70% wordt aangenomen dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden.

*Kanttekeningen

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat een BTS berekening op grond van alarmtellingen en nest- en/of broedparaantallen heel nauwkeurig komt en een aantal beperkingen heeft en mede daardoor niet altijd even betrouwbaar kan zijn. Daardoor blijft het een grove indicatie.

Wanneer alarmtellingen binnen één alarmtelronde op verschillende dagen worden gehouden, kunnen dubbeltellingen van het aantal gezinnen met jongen optreden met als gevolg een vertekening van het BTS. De vastgestelde periodes van de alarmtellingen zijn vooral gebaseerd op het vaststellen van de Grutto.

Voor een vroege broeder als de Kievit kan de periode van telronde 2

(6 juni t/m 11 juni) waarmee ook het BTS van de Kievit berekend is tot een onderschatting leiden. Mogelijk geven de resultaten van de eerste alarmtelronde een reëler beeld van de werkelijke situatie. Ook heeft de ervaring geleerd dat de Kievit vaak minder alarmeert en soms helemaal niet hetgeen de BTS-resultaten in negatieve zin beïnvloed.

2.1.7 Resultaten 4 gidssoorten 2022: nest- en broedpaarregistraties, resultaten alarmtelronde 2 en BTS berekeningen Kievit, Scholekster, Tureluur (Bron: BFVW Rapportage hoofdsorten)

Bron gegevens Grutto: Rapportage BFVW aan De Waddenvogels)

Bij de BTS berekeningen is uitgegaan van het aantal nesten + de verliezen en de resultaten in alarmtelronde 2.

Naam Deelgebied	Broedresultaat Kievit			Broedresultaat Grutto		
	Nesten	Alarm 2	BTS	Nesten	Alarm 2	BTS
Terschelling	404	110	27	209	152	73
Ameland West	556	126	23	186	183	98
Ameland Oost	364*	91	25	130	69	53
Schiermonnikoog	460	102	22	24	12	50
Totaal	1784	429	24	549	416	76

* Nesten Kievit Ameland Oost in beheergebied (excl. Nesten Vennoot)

Naam Deelgebied	Broedresultaat Scholekster	Broedresultaat Tureluur
-----------------	----------------------------	-------------------------

	Nesten	Alarm 2	BTS	Nesten	Alarm 2	BTS
Terschelling	1409	144	10	546	194	36
Ameland West	921	591	64	229	301	131
Ameland Oost	849*	309	36	230*	151	66
Schiermonnikoog	479	239	50	54	86	159
Totaal						

* Nesten Scholekster en Tureluur in beheergebied (excl. Nesten Vennoot)

Verloop BTS Grutto ANLB periode 2016-2022 (Bron BFVW; rapportage ANV)

Naam deelgebied	Verloop BTS Grutto						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	% BTS	% BTS	% BTS	% BTS	% BTS	% BTS	% BTS
Terschelling	70	17	58	26	59	93	73
Ameland West	123	93	93	119	79	84	98
Ameland Oost	63	58	44	101	29	68	53
Schiermonnikoog	79	59	58	35	48	48	50
Totaal	84	57	67	77	62	81	76

Met de sterk wisselende BTS-resultaten in de jaren 2016-2022 is het lastig trends vast te stellen en conclusies te trekken. De lage score van het BTS in deelgebied Terschelling in 2017 wijst erop dat niet alle alarmgegevens zijn geregistreerd. Dit geldt zeker voor de lage score in deelgebied Nes-Buren in 2018 en in 2020 waarin de alarmtellingen in één of meerdere telgebieden niet zijn uitgevoerd. Het lage BTS van Terschelling in 2019 past geheel in de overige slechte resultaten in 2019 in dit deelgebied.

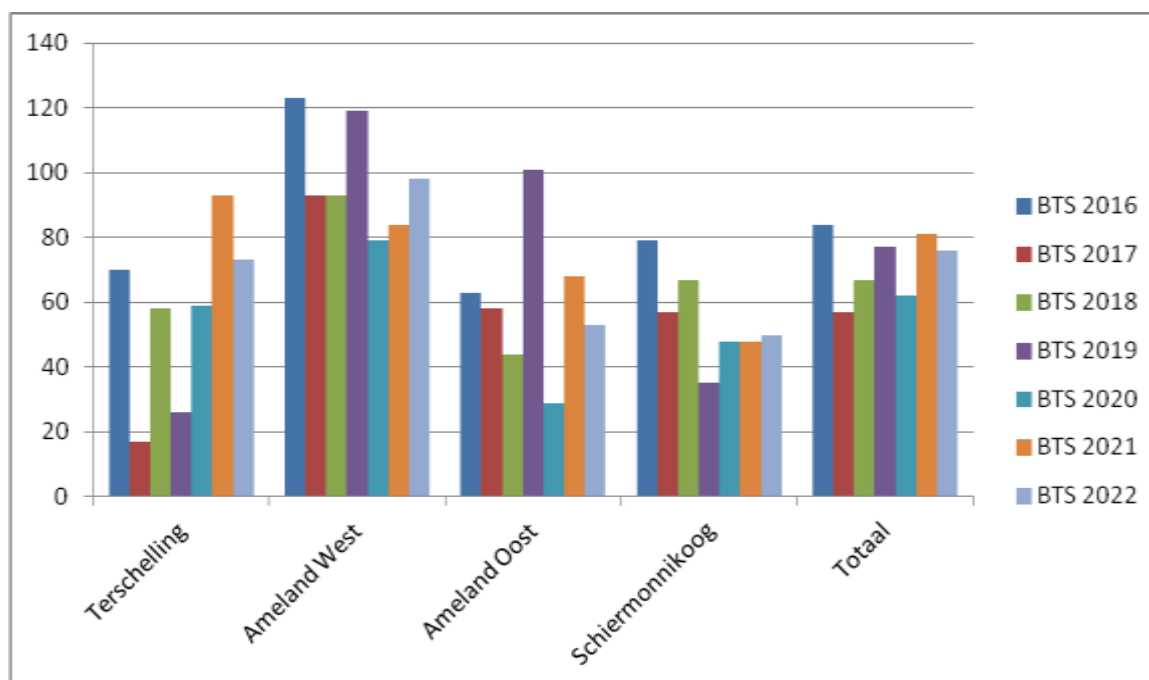
De lagere BTS resultaten van 2017 t.o.v. 2016 zijn deels wel te verklaren vanuit de natuurlijke omstandigheden. Het jaar 2017 is de boeken ingegaan als een slecht broedvogeljaar. Bij de BTS resultaten in 2018 zien we een herstel in 3 van de 4 deelgebieden. Hiervoor is al aangegeven waardoor het BTS cijfer van Ameland Oost laag is uitgevallen. In deelgebied Ameland West bleven de BTS resultaten onveranderd hoog.

Op Schiermonnikoog is het BTS van de Grutto in de jaren 2020 – 2022 ongeveer gelijk maar te laag om aan de norm van 70 of meer te kunnen voldoen waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden. Alleen in deelgebied

Hollum-Ballum voldoet het BTS van de Grutto in de gehele contractperiode (2016-2022) ruimschoots aan de norm waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden.

In deelgebied Terschelling voldoet het BTS van de Grutto de laatste twee jaren weer aan de norm van 70 of meer waarbij aangenomen wordt dat er voldoende jongen vliegvlug zijn geworden.

In deelgebied Ameland Oost is het BTS van de Grutto de laatste drie jaren te laag om aan de norm van 70 of meer te kunnen voldoen.

2.1.8 Soortenlijst ANLB

In de gebiedsaanvraag ANLB 2016 zijn naast de primaire doelsoorten 21 overige soorten genoemd waarvoor het collectief maatregelen wil inzetten die zijn uitgesproken in een aantal beheerfuncties voor de leefgebieden open grasland en natte dooradering.

De 21 genoemde overige soorten zijn: Watersnip, Kluut, Wilde Eend, Krakeend, Eidereend, Bergeend, Kuifeend, Slobeend, Meerkoet, Waterhoen, Zomertaling, Wulp, Gele Kwikstaart, Witte Kwikstaart, Veldleeuwerik, Visdief, Kokmeeuw, Graspieper, Kleine Karekiet, Rietgors en Aal.

In het overzicht zijn de geregistreerde soorten weergegeven met een ANLB 2016 status. Duidelijk is dat niet altijd en overal deze soorten stelselmatig geteld en geregistreerd worden. Mede daarom zijn de reeksen nog te kort om trends, positief dan wel negatief te kunnen aflezen.

Vogelwacht	Schiermonnikoog		Hollum-Ballum		Nes-Buren		Terschelling	
Soort	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Wilde Eend			37	58	22	22	40	34
Kuifeend			3	6				12
Slobeend			12	14	7	11	12	8
Krakeend			6	6	1	1	15	2
Eidereend		1	72	73	114	91	6	4
Bergeend					1	21	18	
Watersnip						1		
Meerkoet	2	1	44	42	49	48	87	66

Waterhoen		6	5	3	3	2	2
Zomertaling							1
Kluut		31	62	11	33	42	34
Gele Kwikstaart		18	19	5	1	1	1
Witte kwikstaart		3	2	3	1	1	
Veldleeuwerik		4	5	15	13	6	5
Wulp				3	4	2	
Kokmeeuw		6	16		46	2634	1727
Visdief		40	20	6	20	297	293
Graspieper		14	6	36	39	8	17
Kl. Karekiet		17	11	21	22		
Rietgors		1	2				
Aal							

Vet gedrukt: Overige doelsoorten Open Grasland (Jaarrapportage 2022)

In het nieuwe Natuurbeheerplan Fryslân worden de soorten aangegeven waarvoor de provincie een bijdrage wil leveren aan de instandhouding door middel van agrarisch natuurbeheer. Bij de verspreiding van de soorten worden voor de polders van de Waddeneilanden 14 soorten genoemd waarbij op de vet- en schuingedrukte soorten bij de begrenzing van de leefgebieden de focus heeft gelegen.

Vogelwacht	Schiermonnikoog	Hollum-Ballum	Nes-Buren	Terschelling
------------	-----------------	---------------	-----------	--------------

Soort	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Blauwe kiekendief								
Velduil								
Gele Kwikstaart			18	19	4	1	5	1
Watersnip					3	1		
Zomertaling								1
Veldleeuwerik			4	5	12	13	15	5
Wulp					3	4	2	
Graspieper			14	6	36	39	8	17
Goudplevier								
Kievit **								
Scholekster **								
Tureluur **								
Grutto **								
Aal								

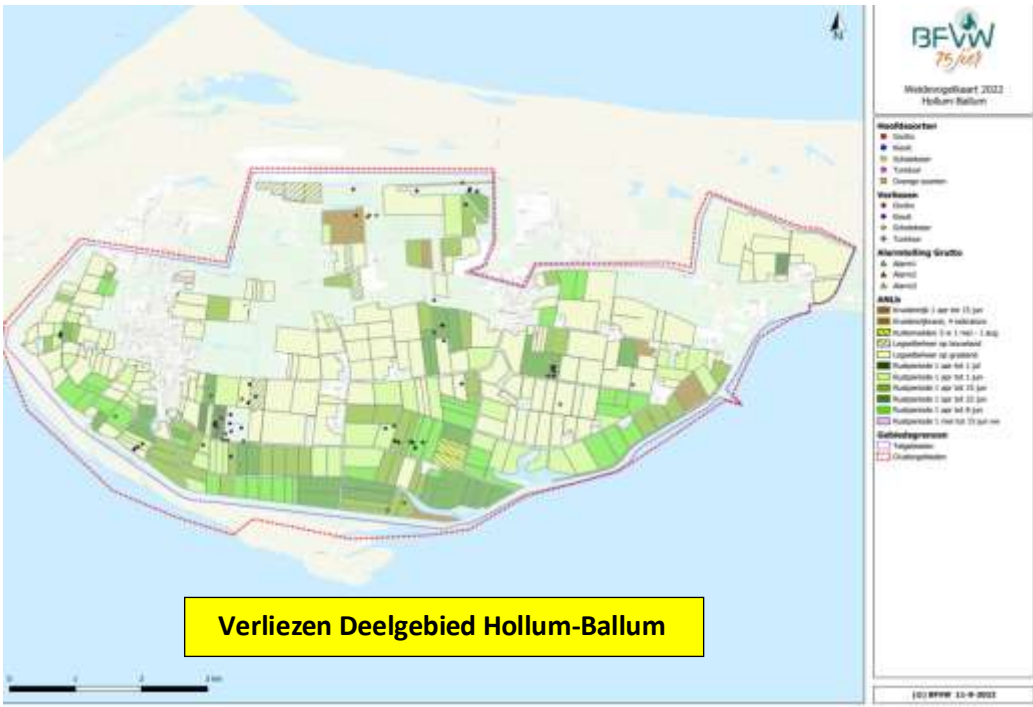
Voor de soorten met de toevoeging ** geldt dat de aantallen al op verschillende kaartjes en in meerdere tabellen en grafieken zijn weergegeven.

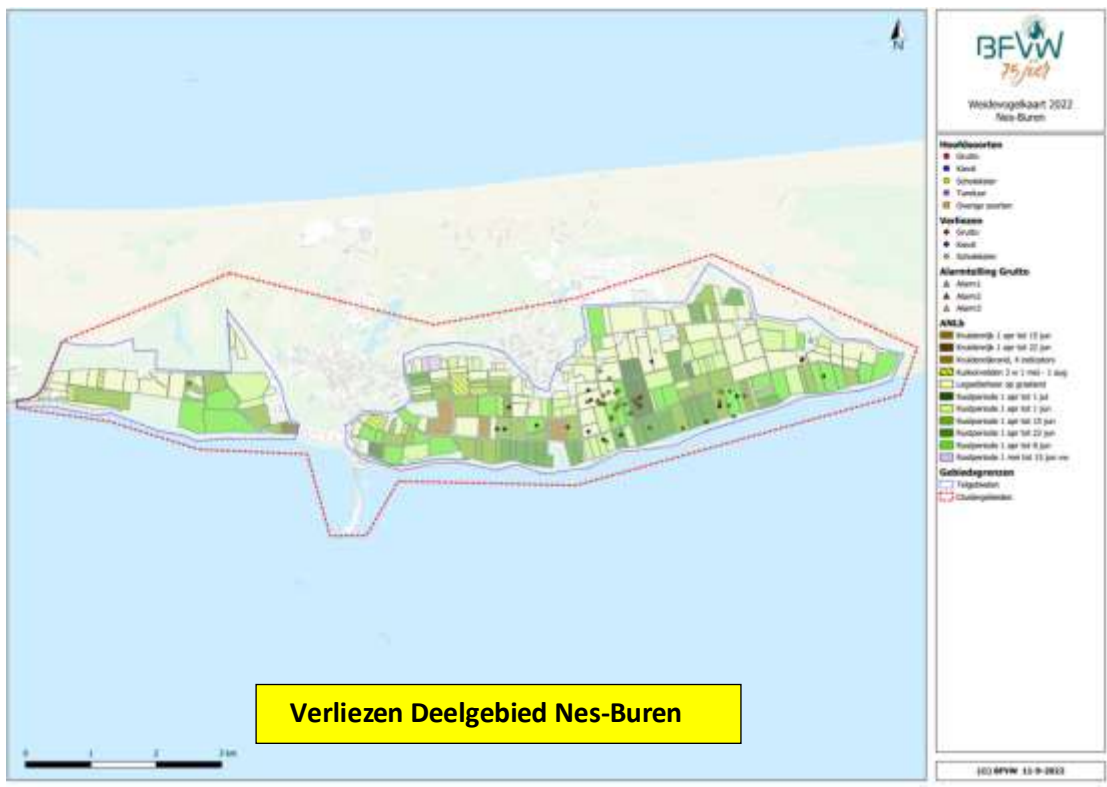
In het volgende overzicht zijn nog de geregistreerde soorten weergegeven zonder een ANLB 2016 status. Deze soorten worden niet altijd en overal geteld en geregistreerd.

Vogelwacht	Schiermonnikoog	Hollum-Ballum	Nes-Buren	Terschelling
------------	-----------------	---------------	-----------	--------------

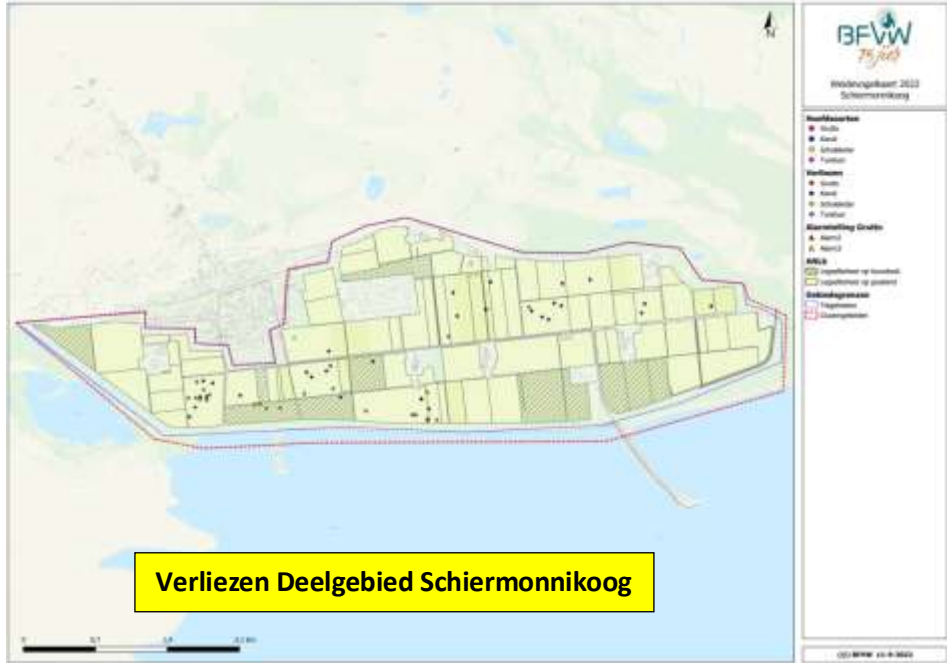
Soort	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Fuut			4	5	1	1		3
Tafeleend			3	1				1
Grauwe Gans			160	88	155	121	25	9
Knobbelzwaan			1	1		1		
Bontbekplevier			1		3	8	1	
Stormmeeuw	1	3	3	6	51	66		
Zilvermeeuw					58	60		2
Noordse stern						5		
Buizerd			2	1			1	2
Wintertaling								2
Havik							1	4
Br. Kiekendief			1		1	1		1
Torenvalk			1	1				1
Sperwer								4
Zwarte kraai								
Huismus			6					
Merel								
Turkse Tortel	1			1				
Kneu				1	2	2		
Zwartkop								1
Heggenmus								
Spreeuw			3					
Boerenwaluw			9	12				
Oeverwaluw			19	8				1
Koolmees				1			1	1
Lepelaar								
Kl. Mantelmeeuw					41	40		
Gr. mantelmeeuw						1		
Nijlgans			2			2		
Tapuit				1		3		
Brandgans								1
Gr. Bonte Specht								
Dodaars								
Rietzanger							1	
Gr. Vliegenvanger								
Kuifmees			1					
Putter								

Vogelwacht	Schiermonnikoog		Hollum-Ballum		Nes-Buren		Terschelling	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Houtduif			1	2		1		
Winterkoning				1				
Kl. Karekiet			17	11	21	22		
Tuinfluitier				1				
Rietgors			1	1				
Kauw				1	1			
Roodborst			1	1				
Waterral				1				
Grauwe gors						1		
zanglijster					1			
Strandplevier					1			
Pimpelmees								1
Soepeend								1
Kemphaan			1					
Baardman			1					
Houtsnip			1					
Kleine plevier								1
Aalscholver								1

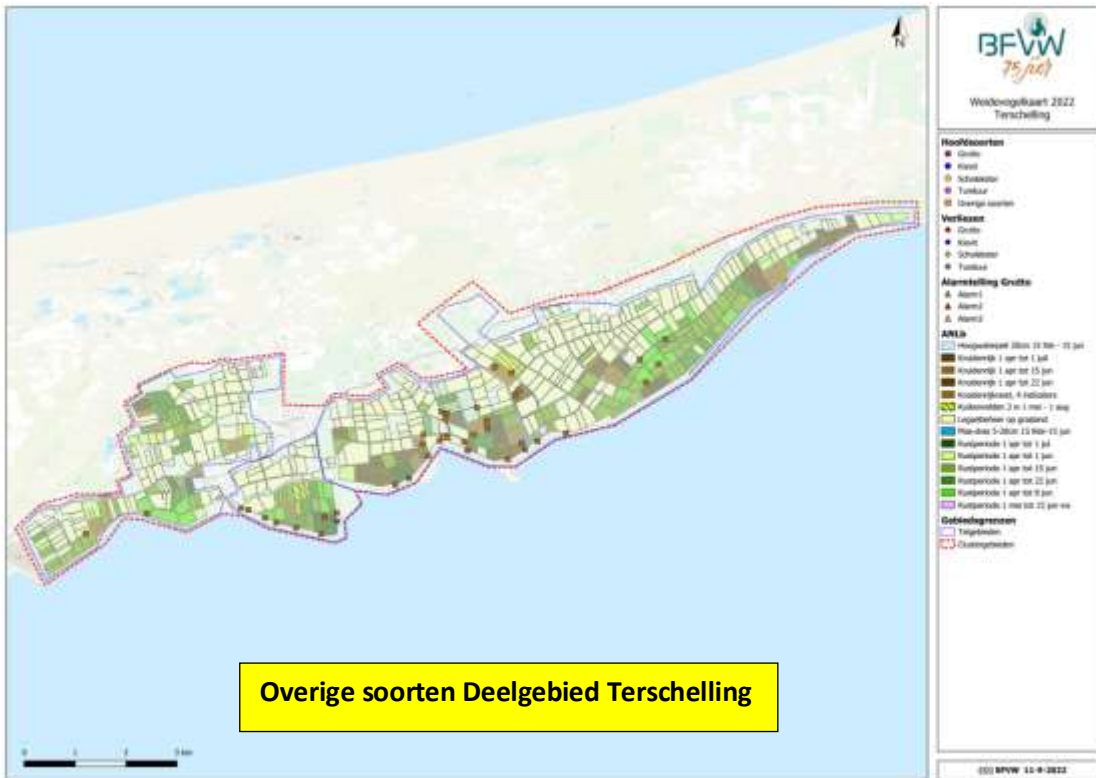

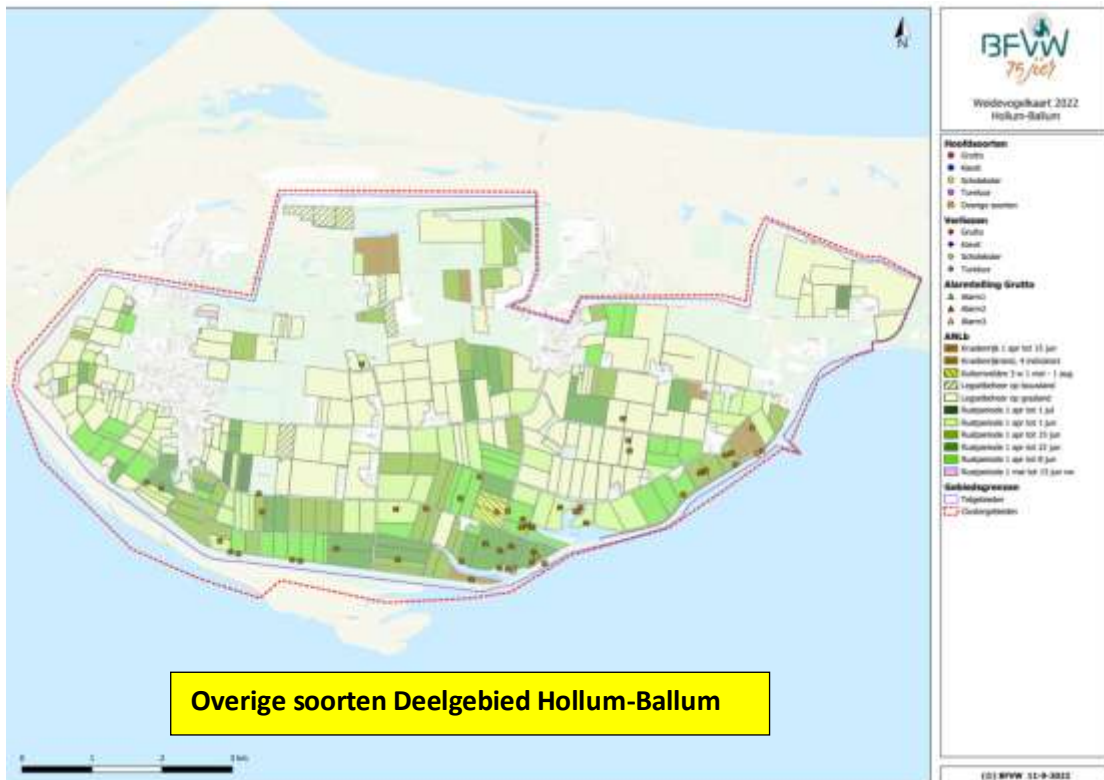
Verliezen Deelgebied Nes-Buren

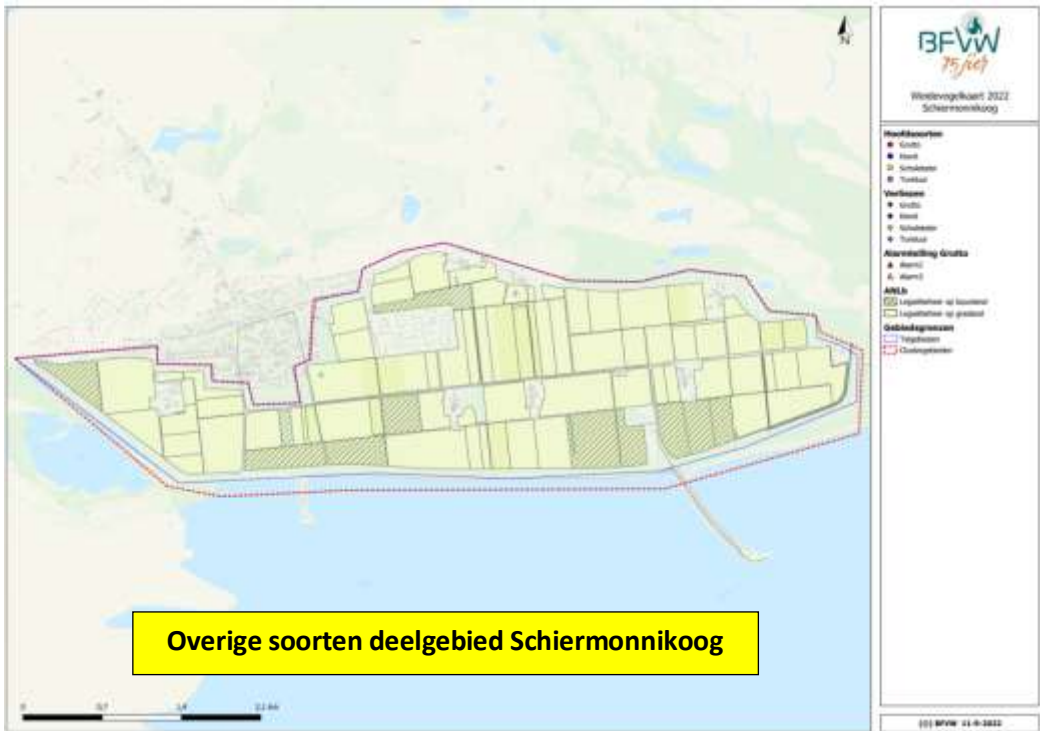
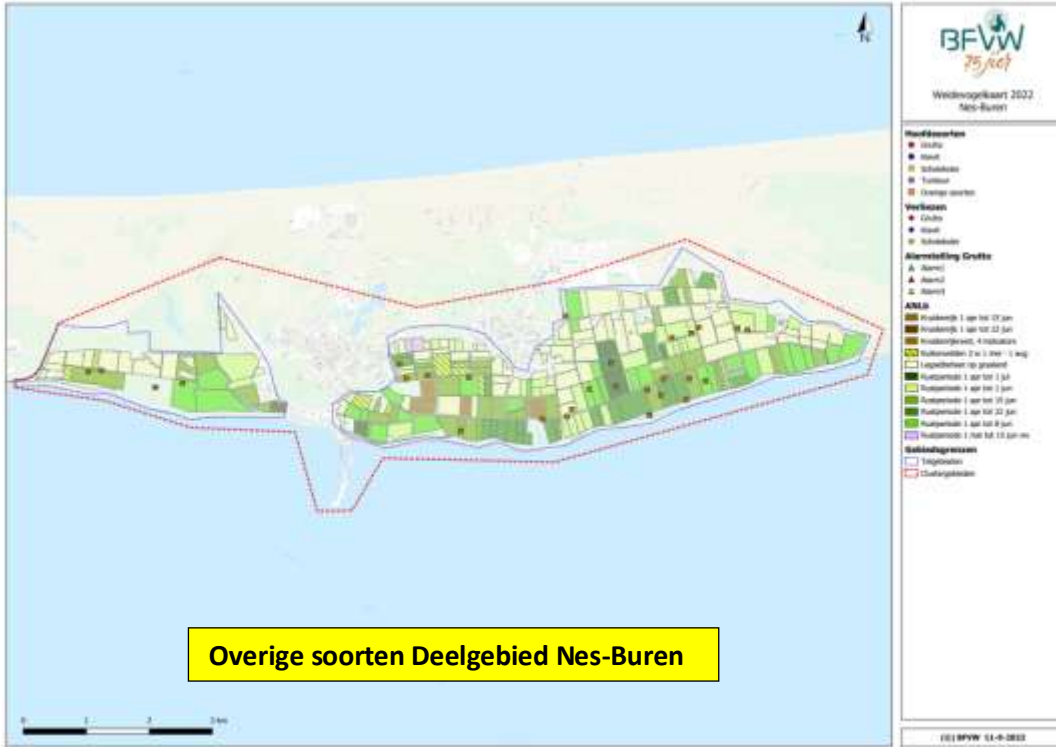
Verliezen Deelgebied Schiermonnikoog

Overige soorten Deelgebied Terschelling

Overige soorten Deelgebied Hollum-Ballum

3 Predatiebeheer

Op de eilanden bestaat de predatie uit verwilderde katten, de aanwezigheid van ratten en vliegende predatoren, zoals o.a. buizerds, (slecht-)valken, kraaien en kauwtjes. Deze zitten ook in de Natura 2000 gebieden, waarin het slecht beheerd is. Jagers "nemen" verwilderde katten mee in hun beheerjacht. In de polders wordt door de WBE's jacht gemaakt op de zwarte kraai. Het is bijzonder lastig voor de jagers om uitvoering te geven aan de mogelijkheden van jacht, doordat op de eilanden haast jaarrond gasten aanwezig zijn. Ook de aanwezigheid van eendenkooien in het open polderlandschap (Terschelling) geven mogelijkheden voor predatoren.

4 Samenwerking gebiedspartijen

Organisatie	Incidenteel/ Structureel	Project
Staatsbosbeheer	Incidenteel	Ad hoc zaken
It Fryske Gea	Incidenteel	Ad hoc zaken
Natuurmonumenten	Incidenteel	Ad hoc zaken
Wetterskip Fryslân	Incidenteel	waterbeheer, peilverhoging, natuurvriendelijke oevers
Gem. Ameland	Incidenteel	Ad hoc zaken/ vragen
Gem. Terschelling	Incidenteel	Ad hoc zaken/ vragen
Gem. Schiermonnikoog	Incidenteel	Ad hoc zaken/ vragen
Provincie Fryslân	Structureel	Alles over ANLB
WBE's	Incidenteel	Predatiebeheerplan
Vogelwachten/ Bfvw	Structureel	Monitoring Last minute beheer Predatiebeheerplan

5 Conclusies en aanbeveling

De resultaten van het afgelopen jaar blijven stabiel. Nu zes jaar om zijn is er een duidelijk beeld in afstemming vogels/ beheer. Gelet op de laatste jaren is water een belangrijk aandachtspunt.

5.1 Acties volgend beheerjaar

- Evaluatie van de resultaten delen met partijen die werkzaam zijn in het agrarisch natuurbeheer.
- Een betere afstemming van beheer naar aanwezigheid weidevogels, dit in relatie tot ons budget.

5.2 GLB Pilot Schiermonnikoog

In de zomer van 2021 is een GLB Pilot toegewezen voor Schiermonnikoog , met de titel: "*Biodivers Boeren op Schiermonnikoog*", met een looptijd van 2 jaar. Eind 2022 is deze verlengd tot 31 december 2023. Onze vereniging is daarbij de formele aanvrager en penvoerder. Vanaf begin 2022 is de Vereniging Boeren Belang Schiermonnikoog (VBS) toegetreden aan eigenaar/ uitvoerder.

Naast deze pilot hebben beide partijen een overeenkomst afgesloten met de Provincie, waarin de gemaakte afspraken zijn vastgelegd.

Doel van deze exercitie is om de ammoniak uitstoot op het aanliggende Natura 2000 gebied vrijwillig te verminderen en meer biodivers in de toekomst te boeren op dit eiland.

5.3 Wijziging Bestuur en Uitvoering

Het bestuur van onze vereniging is eind 2022 gewijzigd, statutair is afgetreden de heer Rudolf M. Beijaard, in zijn plaats is benoemd de heer Johan W. de Jong.

Daarnaast was ook de periode van de voorzitter eindig, de ledenraad heeft op voorstel van het bestuur er mee ingestemd om de periode van Johan C. Hagen nog met een jaar te verlengen en in die tijd opzoek te gaan naar een opvolger.

Per eind december 2022 is afscheid genomen van onze directeur, de heer Piet IJnsen, zijn inmiddels verlengde contract liep op dat tijdstip af en hij had eerder aangegeven dit niet meer te verlengen.

In zijn plaats heeft ons bestuur als uitvoerder benoemd de heer Siebe Tjalma met een administratief medewerker in de persoon van Willianne Bakker.